

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

SITUAČNÍ A VÝHLEDOVÁ ZPRÁVA **OLEJNINY**

PROSINEC
2008

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

ZDROJE INFORMACÍ, ZPRACOVATELÉ PODKLADŮ:

Agra Europe, London
Agrární komora České republiky
Česká zemědělská univerzita v Praze
Český statistický úřad
Ministerstvo financí České republiky
Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky
Ministerstvo zemědělství
Oilseeds: World Markets and Trade, USDA
Podniky zemědělské prvovýroby České republiky
Sdružení pro výrobu bionafty
Svaz pěstitelů a zpracovatelů olejnin
Ústav zemědělské ekonomiky a informací

Odbor rostlinné výroby MZe

Odpovědní redaktoři:

Ing. Jitka Potměšilová MZe

Ing. Jan Adamec MZe

Ředitel odboru:

Ing. Eva Divišová MZe

Autoři touto cestou děkují za spolupráci všem uvedeným organizacím a jejich odborným pracovníkům.

Situační a výhledové zprávy jsou k dispozici na síti na internetové adrese <http://www.mze.cz/> v oddíle Zemědělská výroba - Publikace“.

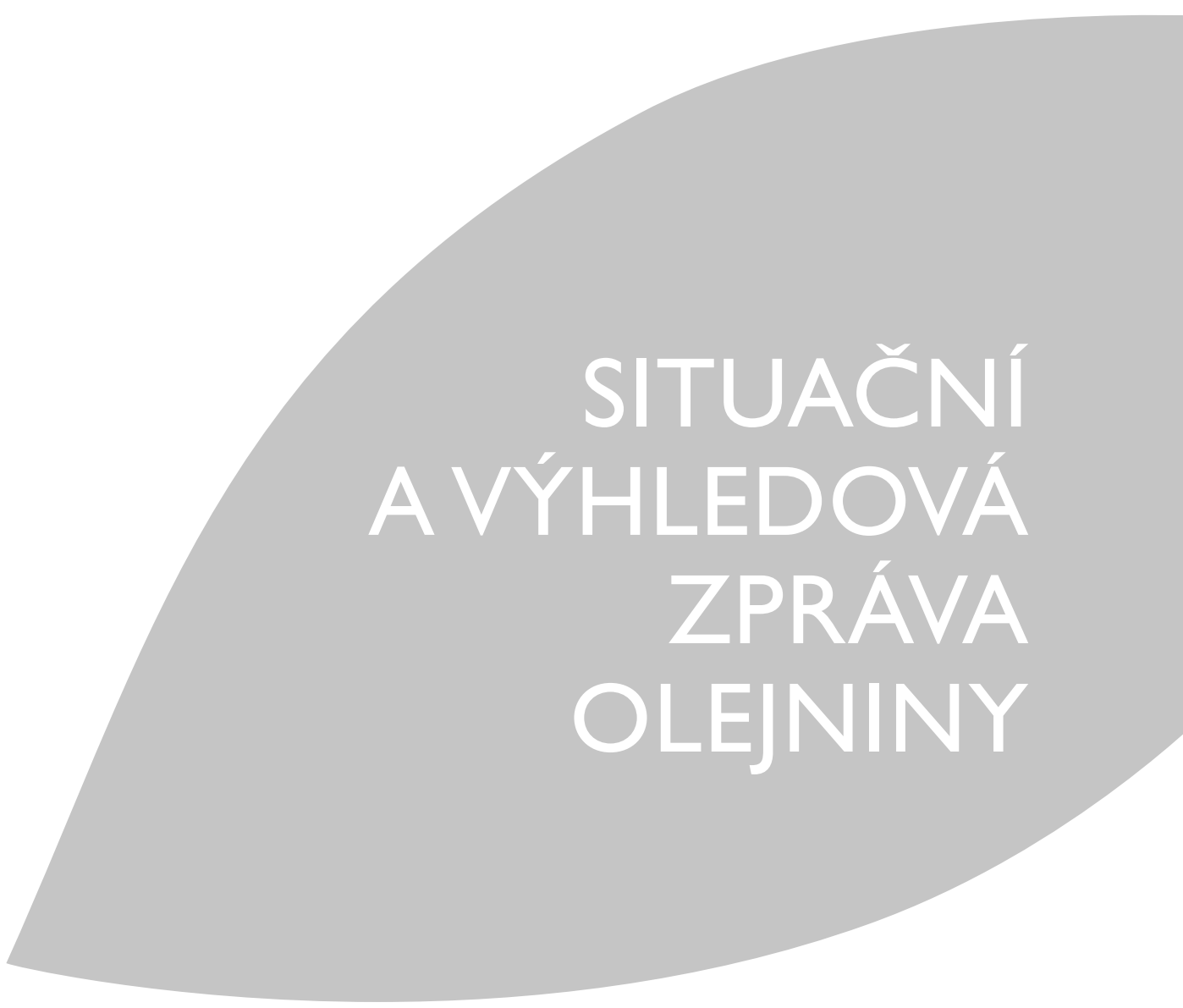
Vydalo Ministerstvo zemědělství České republiky

Těšnov 17, 117 05 Praha I

internet: www.mze.cz, e-mail: info@mze.cz

ISBN 978-80-7084-691-9, ISSN 1211-7692, MK ČR E 11003

Tisk a distribuce TYPO – J. Jehlička, Třebichovice 9, 237 06 p. Libušín, e-mail: typo.jj@volny.cz

SITUAČNÍ
A VÝHLEDOVÁ
ZPRÁVA
OLEJNINY

PROSINEC 2008

OBSAH

Úvod	3
Souhrn	3
Zásahy státu u komodity olejniný	4
Mezinárodní trh olejnin a olejů	7
Pěstování, zpracování a spotřeba olejnin v České republice	16
Řepka olejná	19
Slunečnice	22
Mák setý	26
Hořčice bílá	29
Len olejný	31
Sója luštinatá	33
Zpracovatelský průmysl olejnin	35

SEZNAM ZKRATEK:

CZV	Ceny zemědělských výrobců (farmářské ceny)
ČSÚ	Český statistický úřad
EUR	EURO, společná měnová jednotka EU
FAO	Food and Agriculture Organization of the United Nations, Organizace pro výživu a zemědělství spojených národů
SPZO	Svaz pěstitelů a zpracovatelů olejnin
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
WTO	World Trade Organization, Světová obchodní organizace
CIF (c. i. f.)	Cost, Insurance, Freight = výlohy, pojistné, dopravné placeny
FOB (f. o. b.)	Free on Board = volně na palubu lodi, prodávající hradí náklady až po naložení do dopravního prostředku na uvedeném místě
MEŘO	Metylester řepkového oleje, součást směsného paliva – bionafty
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
SAPS	Single area payment scheme - jednotná platba na plochu zemědělské půdy
ÚZEI	Ústav zemědělské ekonomiky a informací, dříve VÚZE - Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky

ÚVOD

Situační a výhledová zpráva Olejniný přináší souhrnné informace o pěstování, obchodu a zpracování olejnin ve světě a v České republice. Zpráva zahrnuje údaje dostupné k datu 30. 9. 2008, pokud není uvedeno jinak.

Termín „marketingový rok“, který je ve zprávě používán, odpovídá v zahraničí užívanému ekvivalentu „marketing year“. U komodity olejniný začíná marketingový rok 1. 7. a končí 30. 6. následujícího roku.

Situační a výhledové zprávy jsou k dispozici na pracovištích Zemědělských agentur MZe ČR, v budově Ministerstva zemědělství a elektronicky na internetové adrese <http://www.mze.cz/> v části „Zemědělská výroba – Publikace“.

SOUHRN

Osevní plochy olejnin pro sklizňový rok 2008 se v České republice meziročně zvýšily o 7 % na historicky nejvyšší výměru 483 851 ha. Poměrně příznivé klimatické podmínky v průběhu vegetačního období přispěly k dosažení průměrného hektarového výnosu olejnin ve výši 2,5 t/ha. Celková produkce olejnatých semen byla odhadnuta na 1 205 000 t, o 5,2 % více, než v předchozím roce 2007.

Na výměře olejnin se velmi výrazně podílí řepka olejka, která byla v České republice v roce 2008 nejvíce pěstovanou olejninou s osevní plochou 356 924 ha (+ 5,73 % ve srovnání s předchozím rokem). Na růst pěstitelské plochy řepky má částečně vliv podpora poskytovaná na pěstování energetických plodin, tzv. uhlíkový kredit, jehož výše může dosáhnout 45 EUR/ha. Celková plocha energetických plodin v Evropské unii je limitována celkovou rozlohou 2 mil. ha. Pokud je rozloha překročena, částka podpory se krátí. Uvedená podpora nebude od roku 2010 nadále poskytována. Produkce řepky přes pokles hektarového výnosu o 0,09 t/ha je podle předběžných údajů Českého statistického úřadu odhadována na 1 061 758 t (+ 2,89 %).

Další významnou olejninou, která osevní plochou 69 793 ha (+18,46 %) zaujímá druhé místo hned za řepkou olejkou je mák setý. Pěstitelskou plochou i vyšší produkce odhadované ČSÚ na 52 113 t (+ 57,43 %) zaujímá Česká republika přední místo na světě. Rozšíření pěstování máku napomohly dobré odbytové možnosti a příznivá cena v uplynulém marketingovém roce. V České republice jsou pěstovány odrůdy z nízkým obsahem alkaloidů s určením pro potravinářské užití. Vedlejším produktem je makovina, jejíž některé partie jsou dodávány farmaceutickému průmyslu.

Slunečnice je další olejninou s rozlohou osevní plochy 24 468 ha a produkcí odhadovanou ČSÚ na 61 325 t při dosažení průměrného hektarového výnosu 2,51 t/ha. Pěstitelská plocha v posledních dvou letech výrazně poklesla z výměry 47 068 ha, dosažené ve sklizňovém roce 2006/07. Prudký pokles byl zapříčiněn nízkými cenami pro pěstitele v České republice. Se zvyšující se poptávkou po slunečnicovém semeni prudce roste jeho cena.

Poslední významnou olejninou, jejíž rozloha pěstování po prudkém zvýšení v roce 2004 až na 67 458 ha se v posledních letech ustálila kolem 20 000 ha, je hořčice bílá.

Pěstovány jsou v České republice ještě další olejniný, např. sója luštinatá, len olejný, ale pouze okrajově na značně menší pěstitelské ploše.

ZÁSAHY STÁTU U OLEJNIN, ROSTLINNÝCH OLEJŮ A TUKŮ

Do zásahů státu u komodity olejniny je zahrnuta:

1. **Politika Evropské unie ve vztahu k olejinám**
2. **Legislativa**
3. **Daňová politika**
4. **Dotační politika státu**

1. Politika Evropské unie ve vztahu k olejinám

Olejniný nepodléhá společné organizaci trhu v rámci Evropské unie. Společná organizace trhu existuje pouze pro len pěstovaný na vlákno, pro olivový olej a stolní olivy. Uvedené komodity nejsou předmětem této situační zprávy. Dovoz olejin a jejich produktů ze třetích zemí do Evropské unie není zásadně omezován tarifními opatřeními. Výjimkou je opět olivový olej. Z prostředků poskytovaných Evropskou unií je pěstování olejin, stejně jako ostatních plodin podporováno jednotnou platbou na plochu zemědělské půdy (SAPS). K platbě na plochu jsou poskytovány národní doplňkové platby (Top Up). Další prostředky může pěstování olejin získat prostřednictvím podpory na pěstování energetických plodin (tzv. uhlíkový kredit), ale pouze do konce roku 2009.

2. Legislativa

Základní právní akty, týkající se olejin:

Nařízení Rady (ES) č. 1782/2003, kterým se stanoví společná pravidla pro režimy přímých podpor v rámci společné zemědělské politiky a kterým se zavádějí některé režimy podpor pro zemědělce

Nařízení Komise (ES) č. 1973/2004, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1782/2003 ohledně režimů podpor

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/30/ES, o podpoře užívání biopaliv nebo jiných obnovitelných pohonných hmot v dopravě

Směrnice Rady 2002/57/ES, o uvádění osiva olejin a přadných rostlin na trh

Nařízení Komise (ES) č. 1549/2006, kterým se mění příloha I nařízení Rady (EHS) č. 2658/87 o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku

Nařízení Komise (ES) č. 1214/2007, kterým se mění příloha I nařízení Rady (EHS) č. 2658/87 o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku v platném znění

Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Nařízení vlády č. 47/2007 Sb., o stanovení některých podmínek při poskytování jednotné platby na plochu zemědělské půdy a některých podmínek poskytování informací o zpracování zemědělských výrobků pocházejících z půdy uvedené do klidu

Nařízení vlády č. 112/2008 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování národních doplňkových plateb k přímým podporám

Nařízení vlády č. 80/2007 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování platby pro pěstování energetických plodin, ve znění pozdějších předpisů

Nařízení vlády č. 242/2004 Sb., o podmínkách provádění opatření na podporu rozvoje mimo produkčních funkcí zemědělství spočívajících v ochraně složek životního prostředí, ve znění pozdějších předpisů

Nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 219/2003 Sb., o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 48/2008 Sb., o způsobu výpočtu nároku na vrácení spotřební daně zaplacené v cenách některých minerálních olejů spotřebovaných v zemědělské prvovýrobě.

3. Daňová opatření

Podle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, byly od počátku ledna 2008 upraveny daně na zboží, nemovitosti a služby za podmínek stanovených zákonem. Příloha I stanovuje seznam zboží podléhajícího snížené sazbě DPH.

4. Dotační politika

Národní dotace

V souladu s § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství ve znění pozdějších předpisů, byly vydány podpůrné programy pro rok 2008. Pro rok 2009 se předpokládá obdobné složení dotačních programů, které bude upřesněno na počátku roku 2009.

Z existujících dotačních titulů mohou mít vliv na olejninu následující:

Program 3. Podpora ozdravování polních a speciálních plodin

3.a biologická a fyzikální ochrana jako náhrada chemické ochrany rostlin

3.d. podpora tvorby rostlinných genotypů s vysokou rezistencí k biotickým a abiotickým faktorům a diferencovanou kvalitou obilovin včetně kukuřice, malých zrnin, olejnin, luskovin, brambor, pícnin, zelenin, chmele, révy a ovocných dřevin.

Program 9. Poradenství a vzdělávání

9.A.b Speciální poradenství pro rostlinnou výrobu

- 9.A.b.1.) publikace doporučených odrůd a souvisejících informací poskytované pěstitelům zdarma
- 9.A.b.2.) pořádání výstav pěstovaných rostlin
- 9.A.b.3.) podpora pořádání seminářů, školení pro pěstitelskou veřejnost
- 9.A.b.4.) podpora zajištění samostatných odrůdových zkoušek registrovaných odrůd polních plodin po jejich registraci, za účelem zajistit získání a šíření informací o pěstitelských vlastnostech registrovaných odrůd polních plodin

Podpory poskytované z prostředků EU

Jednotná platba na plochu zemědělské půdy (SAPS)

Platba je stanovena na hektar zemědělské půdy, která je vedena v evidenci půdních bloků/dílů LPIS nejméně od data podání žádosti do 31. 8. kalendářního roku. Poskytována je podle nařízení vlády č. 47/2007 Sb., o stanovení některých podmínek při poskytování jednotné platby na plochu zemědělské půdy a některých podmínek poskytování informací o zpracování zemědělských výrobků pocházejících z půdy uvedené do klidu.

Podpora pěstování energetických plodin

Je určena zemědělcům, producentům energetických plodin. Jedná se o částku dotace, která činí 45 EUR/ha za rok na plochu osetou energetickými plodinami. Maximální garantovaný rozsah plochy v rámci celé EU byl stanoven na 2 mil. ha. Pokud rozsah požadované plochy překročí tuto garantovanou hranici, dojde ke krácení podpory dle klíče stanoveného Evropskou komisí. Komise po obdržení výměr ploch energetických plodin ze všech členských států určí částku podpory.

Podporu mohou obdržet pěstitelské plochy, na jejichž produkci se vztahuje smlouva mezi zemědělcem a zpracovatelským podnikem nebo smlouva mezi zemědělcem a podnikem provádějícím nákup úrody, s výjimkou případu, kdy zpracování provádí žadatel ve vlastním hospodářství. Žádost může podat fyzická nebo právnická osoba, obhospodařující zemědělskou půdu, která je na žadatele vedena v evidenci využití zemědělské půdy podle uživatelských vztahů.

Národní doplňkové platby k přímým podporám (TOP UP)

Jsou poskytovány jako dorovnání k jednotné platbě z rozpočtu České republiky podle Nařízení vlády č. 112/2008 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování národních doplňkových plateb k přímým podporám.

MEZINÁRODNÍ TRH OLEJNIN A OLEJŮ**Světová bilance hlavních olejnatých semen (v mil. tun)**

Ukazatel/mark. rok	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08 ¹⁾	2008/09 ²⁾
PRODUKCE:						
Sójové boby	186,62	215,76	220,53	236,56	220,69	239,43
Bavlníkové semeno	36,24	45,45	43,44	45,83	46,06	43,65
Podzemnice olejná	32,82	33,61	33,07	30,53	32,24	33,37
Slunečnicové semeno	26,93	25,45	30,04	29,81	27,20	32,08
Řepkové semeno	39,43	46,09	48,50	45,16	48,24	54,10
Kopra	5,37	5,59	5,59	5,26	5,70	5,94
Palmová jádra	8,43	9,54	9,97	10,19	11,05	11,79
C e l k e m	335,85	381,47	391,13	403,34	391,18	420,36
VÝVOZY:						
Sójové boby	56,20	64,79	63,78	71,50	79,14	78,84
Bavlníkové semeno	0,89	1,00	0,99	0,97	0,94	0,69
Podzemnice olejná	2,03	2,33	2,37	2,51	2,49	2,46
Slunečnicové semeno	2,27	1,22	1,50	1,89	1,40	2,07
Řepkové semeno	5,48	4,87	6,99	6,62	8,36	9,82
Kopra	0,07	0,15	0,11	0,12	0,10	0,11
Palmová jádra	0,07	0,10	0,14	0,13	0,14	0,17
C e l k e m	67,02	74,46	75,88	83,73	92,58	94,17
DOVOZY:						
Sójové boby	54,00	63,48	64,08	69,03	77,60	77,15
Bavlníkové semeno	0,88	1,00	0,99	0,97	0,94	0,69
Podzemnice olejná	1,76	1,87	1,98	1,97	1,93	1,95
Slunečnicové semeno	2,17	1,13	1,29	1,66	1,11	1,24
Řepkové semeno	5,15	5,02	6,71	6,91	7,73	9,15
Kopra	0,07	0,13	0,07	0,11	0,08	0,08
Palmová jádra	0,10	0,12	0,15	0,13	0,14	0,13
C e l k e m	64,13	72,75	75,34	80,77	89,47	90,43
ZPRACOVÁNÍ:						
Sójové boby	163,76	175,74	185,21	195,38	201,15	204,88
Bavlníkové semeno	26,97	33,25	32,04	34,00	34,49	34,26
Podzemnice olejná	15,62	15,70	15,28	13,83	14,82	15,28
Slunečnicové semeno	22,66	22,46	25,92	26,04	24,26	28,00
Řepkové semeno	36,41	40,60	44,63	43,83	46,29	49,13
Kopra	5,30	5,54	5,57	5,22	5,58	5,83
Palmová jádra	8,37	9,48	9,93	10,07	10,82	11,54
C e l k e m	279,09	302,77	318,59	328,36	337,41	348,92
KONEČNÉ ZÁSoby:						
Sójové boby	37,83	47,43	53,08	62,65	52,68	55,24
Bavlníkové semeno	0,65	0,95	1,28	1,10	1,31	0,78
Podzemnice olejná	1,16	1,36	1,53	1,11	0,82	0,97
Slunečnicové semeno	2,97	2,52	2,83	3,04	2,74	2,70
Řepkové semeno	1,86	4,75	5,51	4,43	3,35	4,85
Kopra	0,09	0,09	0,04	0,04	0,11	0,17
Palmová jádra	0,17	0,18	0,15	0,17	0,25	0,31
C e l k e m	44,72	57,27	64,41	72,54	61,28	65,02

Pramen: Oilseeds: World Markets and Trade, USDA říjen 2008

Poznámka: 2007/08 ¹⁾ předběžné údaje, 2008/09 ²⁾ kvalifikovaný odhad z měsíce října 2008

Podle údajů z října 2008 činila globální produkce sedmi hlavních druhů olejnin ve skončeném marketingovém roce 2007/08 více než 391 mil. t. To by znamenalo přerušení dlouhodobého trendu každoročního nárůstu světové produkce olejnin. Ve srovnání s předchozím rokem 2006/07 by došlo k poklesu produkce olejnin o 12 mil. t (o 3 %). Světová produkce hlavních druhů olejnin v novém marketingovém roce 2008/09 by měla dosáhnout podle odhadů USDA úrovně 420 mil. t. V meziročním srovnání by činil nárůst produkce zhruba 29 mil. t (7,5 %). Trend nárůstu výměry, produkce a zpracování u třech druhů i u nás pěstovaných olejnin uvádí podrobněji níže uvedená tabulka. Od marketingového roku 2000/01 do roku 2008/09, tedy za šest roků se celková světová výměra sóji, řepky a slunečnice zvýšila ze 121 mil. ha o 18 % na 142 mil. ha. Jejich světová produkce za stejné období vzrostla z 236 mil. t o 26 % na 298 mil. t a zpracování z 204 mil. t na 253 mil. t při nárůstu o 24 %.

Světová výměra, produkce a zpracování vybraných druhů olejnin

Plodina	Ukazatel	2000/01	2004/05	2006/07	2008/09 *
	Výměra (mil. ha)	75,44	93,18	94,11	99,23
Sója	Produkce (mil. t)	175,88	215,76	236,56	239,43
	Zpracování (mil. t)	146,86	175,74	195,38	204,88
	Výměra (mil. ha)	24,69	26,68	26,54	29,55
Řepka	Produkce (mil. t)	37,41	46,09	45,16	54,10
	Zpracování (mil. t)	35,45	40,60	43,83	49,13
	Výměra (mil. ha)	19,92	21,40	23,70	24,44
Slunečnice	Produkce (mil. t)	23,18	25,45	29,81	32,08
	Zpracování (mil. t)	20,81	22,46	26,04	28,00

Pramen: USDA, květen 2005, říjen 2008

Poznámka: 2008/09 * odhad

Marketingový rok 2007/08 byl charakterizován mimořádně vysokým nárůstem a úrovní cen olejnin a jejich produktů. Tato skutečnost byla důsledkem několika zásadních celosvětových faktorů. Při očekávání nižší globální produkce obilnin a olejnin, nízkém stavu zásob a při trvale rostoucí poptávce k potravinářskému i technickému užití zaměřil globální spekulativní kapitál masivně své investice ke zhodnocení na komoditní trhy s agrární produkcí. Ceny olejnin a jejich produktů začaly na mezinárodních burzách rychle vzrůstat od srpna 2007. Vysoké ceny obilnin a olejnin následně způsobily růst cen krmných směsí, živočišné produkce a posléze potravin.

Hlavními faktory pro vývoj cen olejnin a jejich produktů v novém marketingovém roce 2008/09 byla vysoká očekávaná globální produkce a rozsáhlá krize světového finančního systému. Další nárůst pěstitelských ploch olejnin a příznivé povětrnostní podmínky na severní polokouli vytvořily předpoklady pro dosažení historicky nejvyšší globální produkce olejnin i jejich produktů. Vysoká produkce sóji, řepky a slunečnice v Severní Americe a v Evropě převýšila původní odhady. Stejně tak došlo v období od dubna do září 2008 k poklesu světové spotřeby rostlinných olejů a šrotů olejnin oproti předpokladům. Pokračovala deprese v sektoru chovu hospodářských zvířat v USA a v Evropě.

V důsledku bankrotů velkých bankovních a finančních institucí v druhé polovině roku 2008 došlo k omezení finančních úvěrových toků a k historickým propadům na světových burzovních trzích. Vzniklé turbulence a nejistota vedly mimo jiné k výprodejům a extrémním poklesům u termínovaných komoditních kontraktů. Všechny uvedené skutečnosti působily na významný pokles cen zemědělské produkce.

K vlivům, které by mohly přispět k oživení cen patří podle odborných periodik možné snížení produkce palmového oleje a produkce olejnin a obilnin v Jižní Americe. Jihoamerické zemědělníky a jejich produkci ohrožuje sucho a problémy s úvěrovým financováním, v důsledku kterých došlo k snížení spotřeby hnojiv o 25-35 %, což sníží úroveň dosahovaných výnosů.

Odhadovaná světová produkce sóji v marketingovém roce 2008/09 by měla dosáhnout 239,4 mil. t. Při nárůstu globální výměry o 8,6 mil. ha (o 9,5 %) na 99,2 mil. ha by dosáhl průměrný výnos sójových

bobů cca 2,4 t/ha. Hlavními producenty by měly být USA (81,2 mil. t), Brazílie (62,5 mil. t), Argentina (50,5 mil. t) a Čína (16,5 mil. t). Z předpokládané globální produkce by mělo být zpracováno odhadem 205 mil. t sójových bobů při produkci 162 mil. t sójových šrotů a 38 mil. t sójového oleje. Světový vývoz sójových bobů je odhadován na 94,2 mil. t. Největším vývozcem by měly být USA s 29,8 mil. t a podílem necelých 32 %. Jihoamerický podíl globálního vývozu by měl převýšit 50 % s odhady Brazílie 27,2 mil. t, Argentina 14,7 mil. t a Paraguay 5,6 mil. t. Největšími dovozci by měly být Čína (36,7 mil. t), země EU (17,3 mil. t), Japonsko (6,6 mil. t), Mexiko aj. Hlavními vývozci sójových šrotů a sójových olejů by měly být Argentina, Brazílie a USA. Brazílie zejména v posledních třech letech výrazně snížila podíl vývozu sójových extrahovaných šrotů i sójových olejů. Rostoucí domácí spotřeba šrotů je tam využívána k výkrmu prasat a drůbeže, zčásti opět pro vývoz, podobně jako oleje k produkci bionafty. Největším dovozcem sójových šrotů budou země EU (23 mil. t), sójových olejů pak Čína (2,5 mil. t). Celosvětová spotřeba sójových šrotů se předpokládá ve výši 160 mil. t, spotřeba sójových olejů 38 mil. t. Podíl konečných zásob sójových šrotů (6,3 mil. t) k jejich celoroční spotřebě by měl činit 3,9 %, u sójových olejů pak na 6,3 %. Vývoj průměrných cen sójových bobů a produktů jejich zpracování jsou uvedeny dále v tabulkách této kapitoly.

Odhadovaná světová produkce řepky v marketingovém roce 2008/09 v historicky rekordní výši 54 mil. t by znamenala nárůst ve srovnání s předchozí sklizní o téměř 6 mil. t (o 12 %). Celková pěstitelská plocha je odhadována na 29,6 mil. ha a průměrný výnos na 1,83 t/ha. Příznivé povětrnostní podmínky a vyšší dávky hnojiv přispěly k nárůstu výnosů a produkce řepky především v Kanadě, na Ukrajině, v zemích EU i v Číně. Podle říjnových odhadů Oil World by měly být největšími producenty řepky Čína (11,5 mil. t), Kanada (11 mil. t), Indie (6,2 mil. t), Německo (5,2 mil. t), Francie (5 mil. t), Ukrajina (2,9 mil. t), Polsko (2 mil. t), Austrálie (1,5 mil. t) a Česká republika (1 mil. t). Mimořádný je zejména nárůst produkce řepky na Ukrajině z 1,1 mil. t v roce 2007 na téměř 3 mil. t v letošním roce. Spolu s konečnými zásobami z předchozího marketingového roku 2007/08 ve výši 3,3 mil. t by měla činit celková globální nabídka semene řepky zhruba 57,5 mil. t. Světový obchod s řepkou je odhadován na 9,5 mil. t. Hlavními vývozci by měla být Kanada s cca 5,2 mil. t a Ukrajina s téměř 2,5 mil. t. Vývoz řepky z Ukrajiny by se měl meziročně zvýšit téměř trojnásobně, přičemž zhruba 1,5 mil. t by mělo směřovat do EU-27. Největšími dovozci řepky by měly být Japonsko (2,3 mil. t), země Evropské unie (1,7 mil. t), Mexiko (1,3 mil. t) a Čína (880 tis. t).

Celkem se v marketingovém roce 2008/09 očekává zpracování zhruba 49 mil. t semene řepky při produkci 19 mil. t řepkových olejů a 29 mil. t řepkových šrotů. Konečné světové zásoby semene řepky na konci roku 2008/09 jsou odhadovány na 4,8 mil. t, což by představovalo přibližně 10 % celkové roční spotřeby.

Ceny semene řepky na mezinárodním i domácím trhu začaly rychle růst po loňské sklizni a zůstaly vysoké po zbytek marketingového roku 2007/08, podobně jako ceny ostatních olejnin a jejich produktů (viz. následující tabulky).

Světová výměra pěstování slunečnice poprvé převýšila 24 mil. ha. U celkové globální produkce semene slunečnice je předpokládán meziroční nárůst o zhruba 5 mil. t (18 %) na 32 mil. t. Toto množství by znamenalo historicky rekordní sklizeň. Vysoká produkce nažek byla odhadována v Rusku (6,6 mil. t), v zemích EU-27 (6,3 mil. t), na Ukrajině (5,5 mil. t) a v Argentině (4 mil. t). Otázkou zůstává skutečně zasetá výměra a vývoj porostů v Argentině, postižené dlouhodobým suchem. V průběhu marketingového roku 2008/09 se předpokládá zpracování zhruba 28 mil. t semene slunečnice, což by znamenalo meziroční nárůst o 15 %. Průměrné obchodní ceny semene slunečnice zaznamenaly v uplynulém marketingovém roce 2007/08 mimořádně vysokou výchylku. Podle údajů z komoditní burzy v Rotterdamu převyšovaly od srpna 2007 do července 2008 v přepočtu úroveň 11 000 Kč/t, v březnu a dubnu 2008 se dotýkaly úrovně téměř 15 000 Kč/t. Průměrné ceny surového slunečnicového oleje se tamtéž v důsledku tohoto vysokého nárůstu pohybovaly na rekordní výši v rozmezí 21 000 – 32 000 Kč/t. S počátkem nákupu nové sklizně v říjnu 2008 ceny semene slunečnice na mezinárodním trhu významně poklesly na úroveň v přepočtu 7500 – 8500 Kč/t.

Průměrné měsíční ceny semene řepky a slunečnice – ceny CIF Rotterdam v Kč/t

Semeno řepky: evropská „00“												
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
2000	6 620	6 653	7 096	7 744	7 790	6 915	7 000	7 303	7 659	7 587	7 689	7 733
2001	7 383	7 125	7 487	7 668	7 835	7 806	8 477	8 422	8 556	8 277	8 659	8 277
2002	8 012	7 742	7 505	6 756	6 509	6 773	6 705	7 732	7 897	8 076	8 784	9 036
2003	8 985	8 327	7 951	8 819	8 455	7 506	7 743	7 873	8 092	8 370	8 919	8 808
2004	8 849	9 069	9 227	9 735	9 748	7 450	7 121	6 652	6 857	6 485	6 625	6 449
2005	6 053	5 733	6 008	5 962	6 190	6 271	6 212	6 283	6 524	6 722	6 602	6 466
2006	6 242	6 354	6 602	6 650	6 973	7 046	7 216	7 262	7 380	7 560	7 636	7 694
2007	7 625	7 536	7 225	7 131	7 482	7 892	8 360	8 978	9 635	10 013	10 232	10 770
2008	11 382	11 927	12 252	11 205	11 592	11 335	10 175	9 590	9 072	8 156		
Semeno slunečnice: evropská												
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
2000	7 666	7 622	7 767	8 328	8 423	8 279	8 230	8 255	7 839	7 413	7 851	8 151
2001	7 982	7 764	8 236	8 598	8 706	9 039	9 560	9 524	9 400	9 633	10 621	10 439
2002	10 741	11 058	10 580	9 812	9 730	8 605	8 221	8 905	8 458	8 864	9 352	9 357
2003	9 003	8 503	8 119	8 341	7 776	7 694	7 625	7 467	7 507	7 555	8 379	8 524
2004	8 849	9 511	9 335	9 464	9 055	7 997	7 661	7 561	7 478	7 267	7 757	7 776
2005	7 554	7 322	7 575	7 638	7 595	7 234	7 390	7 198	7 121	7 019	6 850	6 672
2006	6 384	6 330	6 769	6 952	6 951	6 867	7 002	6 866	6 711	6 618	7 070	7 147
2007	7 240	7 320	7 353	7 650	8 255	8 870	9 536	11 084	12 814	13 318	12 963	12 826
2008	13 666	14 215	14 982	14 770	12 075	11 991	11 384	9 557	8 714	7 227		

Pramen: Datamonitor, od roku 2004 ÚZEI - přepočten podle měsíčních kurzů ČNB

Průměrné měsíční ceny řepkového a slunečnicového oleje FOB Rotterdam v Kč/t

Řepkový olej surový: cena FOB ex lisovna												
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
2000	13 219	13 363	13 910	14 531	14 454	13 288	13 227	13 999	13 763	13 389	13 820	13 502
2001	12 664	13 179	14 131	14 711	15 242	14 822	16 820	16 618	16 489	16 010	16 964	16 658
2002	16 102	15 449	14 872	14 091	13 977	14 373	14 151	16 344	16 121	16 797	18 100	18 814
2003	18 465	17 391	16 325	17 500	15 478	15 701	16 297	16 169	16 261	16 739	16 907	17 029
2004	17 490	18 241	18 428	19 199	19 735	17 452	16 865	17 383	17 001	16 881	16 502	16 169
2005	15 732	14 827	14 951	15 044	15 166	15 776	15 857	15 551	16 130	18 190	17 945	17 683
2006	17 396	17 205	17 685	18 508	18 552	18 447	18 421	17 870	17 481	17 520	17 708	17 995
2007	17 521	16 864	16 210	16 564	17 242	18 294	19 010	19 530	20 879	22 966	23 176	25 184
2008	25 278	24 679	24 682	23 381	24 344	24 655	22 977	21 986	21 110	19 563		
Slunečnicový olej surový: cena FOB ex lisovna												
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
2000	15 874	15 078	15 619	16 759	16 210	15 532	15 666	15 539	14 325	14 695	15 367	15 623
2001	15 089	14 686	16 325	17 405	17 350	17 804	19 157	19 147	18 778	19 349	23 221	22 977
2002	21 715	20 887	19 859	18 492	18 862	18 647	17 068	18 482	17 527	18 355	19 679	19 158
2003	18 217	17 478	16 887	16 971	16 381	16 291	16 043	15 735	15 470	16 609	17 183	17 273
2004	17 879	18 995	19 154	18 873	18 217	16 462	16 042	16 422	17 001	17 688	17 514	16 558
2005	16 148	16 002	16 126	16 185	16 666	17 430	17 735	16 418	16 321	15 966	14 842	14 972
2006	14 026	14 159	14 443	15 322	15 032	14 946	14 499	14 657	14 917	14 940	15 706	15 346
2007	15 400	15 309	15 108	15 652	17 367	19 485	20 620	22 781	25 409	26 098	25 507	26 501
2008	30 253	31 649	30 272	29 254	31 631	31 972	25 245	21 402	20 053	17 649		

Pramen: Datamonitor, od roku 2004 ÚZEI - přepočten podle měsíčních kurzů ČNB

Globální produkce palmového oleje by měla v marketingovém roce 2008/09 dosáhnout historicky nejvyšší úrovně 43,2 mil. t. Největšími producenty jsou Indonésie s 19,7 mil. t (tj. 46 % světové produkce) a Malajsie s 17,7 mil. t (41 %). Vývoz palmového oleje z Indonésie by měl dosáhnout 14,6 mil. t, z Malajsie 14,3 mil. t, dohromady 91 % celkového světového vývozu v předpokládané výši 31,6 mil. t. Hlavními dovozci palmového oleje jsou Čína (5,9 mil. t), EU-27 (4 mil. t) a Indie (4,6 mil. t). Průměrná cena palmového oleje na burze v Rotterdamu za marketingový rok 2007/08 ve výši

1058 USD/t převyšovala o zhruba 62 % průměrnou cenu tohoto oleje za rok 2006/07 ve výši 655 USD/t. Část tohoto nárůstu byla důsledkem investování spekulativního kapitálu na světových komoditních burzách, část důsledkem poklesu kurzu US dolaru. Průměrná cena palmového oleje se v Rotterdamu v říjnu 2008 propadla na 564 USD/t (cca 10 265 Kč/t).

Země Evropské unie

V roce 2008 činila podle říjnových údajů evropské obchodní asociace Coceral sklizňová plocha pěstovaných olejnin v zemích EU-27 zhruba 10,2 mil. ha. To by znamenalo ve srovnání s předchozím rokem mírný nárůst o cca 388 tis. ha (o 4 %). U řepky došlo k poklesu výměry o 32 tis. ha, u slunečnice k nárůstu o 465 tis. ha (o 15 %), u sóji k poklesu o 44 tis. ha. Významnými pěstiteli olejnin jsou dvě nové členské země. Zejména Rumunsko, které má v rámci EU-27 nejvyšší výměru slunečnice (850 tis. ha), pátou nejvyšší výměru řepky (386 tis. ha) a druhou nejvyšší výměru sóji (100 tis. ha). Při průměrném výnosu 2,6 t/ha je odhadována celková produkce olejnin zemí EU-27 na 26,4 mil. t.

Příznivé povětrnostní podmínky roku 2008 přispěly k nárůstu průměrných výnosů u všech třech hlavních druhů pěstovaných olejnin. Jestliže asociace Coceral odhaduje v České republice na výměře 352 tis. ha řepky průměrný výnos 3,02 t/ha, pak na 6,208 mil. ha řepky v zemích EU-27 celkem odhaduje průměr 3,05 t/ha a celkovou produkci na 18,9 mil. t. Celkovou produkci a průměrný výnos u slunečnice předpokládá na 6,6 mil. t, resp. 1,8 t/ha, u sóji pak 0,9 mil. t, resp. 2,85 t/ha. V následující tabulce uvádíme odhady obchodní společnosti ACTI Hamburk.

Produkce hlavních druhů olejnin v zemích EU								v tis. t	
Ukazatel	Řepka		Slunečnice		Sója		Celkem ²⁾		
	2007	2008 ¹⁾	2007	2008 ¹⁾	2007	2008 ¹⁾	2007	2008 ¹⁾	
EU-27 celkem	18 174	18 825	4 918	6 712	901	910	23 994	26 447	
EU-15	13 201	13 165	2 436	2 826	694	610	16 331	16 601	
z toho: Německo	5 320	5 160	51	68	-	-	5 370	5 227	
Francie	4 691	4 894	1 310	1 464	86	75	6 087	6 432	
V. Británie	1 984	1 893	-	-	-	-	1 984	1 893	
Rakousko	137	163	55	80	53	53	244	296	
Itálie	16	15	300	277	555	481	871	773	
Španělsko	35	32	703	902	1	1	739	936	
EU-12	4 973	5 660	2 483	3 887	207	300	7 662	9 847	
z toho: ČR	1 032	1 055	51	61	5	5	1 087	1 122	
Slovensko	339	445	136	177	17	18	492	639	
Polsko	2 115	1 986	6	5	-	-	2 120	1 990	
Maďarsko	488	661	1 032	1 409	66	67	1 587	2 137	

Pramen: ACTI Hamburk, 21. říjen 2008

Poznámka: ¹⁾ předběžné odhady

²⁾ údaje bez lněného semene a ostatních olejnin

K vlastní produkci olejnin budou země EU-27 v marketingovém roce 2008/09 dovážet podle odhadu USDA zhruba 14 mil. t sójových bobů, 1,8 mil. t semene řepky a 0,4 mil. t semene slunečnice z třetích zemí. Průmyslově by mělo být zpracováno celkem cca 39 mil. t olejnin, z toho přibližně 13,8 mil. t sójových bobů, 19,5 mil. t semene řepky a 5,6 mil. t semene slunečnice. Pro vnitroujní spotřebu se předpokládají ještě vysoké dovozy sójových extrahovaných šrotů pro krmivářský průmysl ve výši cca 23 mil. t a dovozy zhruba 4 mil. t palmového oleje.

Podle aktuálních předpokladů by měla celková spotřeba rostlinných olejů v zemích EU-27 v roce 2008/09 dosáhnout 21,8 mil. t, z toho zhruba 8,1 mil. t řepkových olejů, 3,8 mil. t palmových olejů, 3,3 mil. t slunečnicových olejů, 2,9 mil. t sójových olejů a 3,6 mil. t ostatních olejů. Celková unijní spotřeba šrotů a pokrutin po zpracování olejnin je odhadována na 51,5 mil. t, z toho přibližně 33,3 mil. t sójových šrotů, 11,1 mil. t řepkových šrotů, 4,4 mil. t slunečnicových šrotů a 2,7 mil. t ostatních šrotů a pokrutin.

Údaje o vývoji cen olejnin a jejich produktů jsou uvedeny v tabulkách této kapitoly.

Země střední a východní Evropy

Rusko

Podle říjnového odhadu ministerstva zemědělství Ruské federace by měla celková produkce hlavních olejnin (slunečnice, sója, řepka) dosáhnout zhruba 8,1 mil. t. Z tohoto množství by mělo být přibližně 6,7 mil. t slunečnice (v roce 2007 cca 5,3 mil. t), 0,7 mil. řepky a 0,7 mil. t sóji. Dovozy olejnin jsou odhadovány na 450 tis. t (440 tis. t sóji). Celkové domácí průmyslové zpracování se odhaduje na 7,7 mil. t, z toho 6,1 mil. t slunečnice, téměř 1,1 mil. t sójových bobů a 0,6 mil. t řepky. Celková produkce rostlinných olejů by měla dosáhnout 3 mil. t.

Ceny slunečnicového semene a slunečnicového oleje se v druhé polovině roku snižovaly, což podle předpokladů analytických společností může způsobit, že budou malé lisovny vytlačeny z trhu. Počátkem července 2008 činily podle údajů společnosti WJ ProZerno průměrné ceny semene slunečnice 17 500 RUR/t (cca 11 270 Kč/t), ceny surového slunečnicového oleje 46 250 RUR/t (cca 29 790 Kč/t), počátkem srpna činily 14 250 RUR/t (9360 Kč/t) u slunečnice, 39 425 RUR/t (25 890 Kč/t) u surového slunečnicového oleje, počátkem září 8625 RUR/t (5900 Kč/t) u slunečnice, 28 500 RUR/t (19 500 Kč/t) u surového slunečnicového oleje.

Vývozy olejnin se předpokládají ve výši 240 tis. t, z toho cca 110 tis. t řepky a 100 tis. t slunečnice. Ruský trh olejnin je chráněn proti nadměrným vývozům tarifními opatřeními. Vývozní clo u semene slunečnice je stanoveno na 20 % hodnoty vývozu, nejméně však 30 EUR/t, u řepky na 15 %, nejméně však 30 EUR/t, u sóji 20 %, nejméně však 35 EUR/t.

Ukrajina

Vysoké ceny řepky a silná poptávka na mezinárodním trhu přispěla k rychlému rozšíření výměry pěstování řepky v posledních dvou letech. Ukrajinské osevní plochy řepky se jen pomalu rozšiřovaly až na 390 tis. ha v roce 2006. V roce 2007 pak dosáhly 800 tis. ha a v letošním roce odhadem 1,6 mil. ha. Celková produkce semene řepky v roce 2008 by měla podle říjnových odhadů USDA dosáhnout 2,9 mil. t při průměrném výnosu cca 1,8 t/ha. Za první tři měsíce marketingového roku 2008/09 byl realizován z Ukrajiny vývoz odhadem až 1 mil. t řepky, zejména do zemí EU a do Turecka.

Příznivá rentabilita pěstování přispěla k mimořádnému nárůstu osevů také u slunečnice. Ve srovnání s 3,4 mil. ha v roce 2007 dosáhla letošní výměra slunečnice 4,2 mil. ha, což by byl meziroční nárůst o 23 %. Odhady celkové produkce nažek se pohybují v rozmezí 5,5-6 mil. t, z kterých by mělo být zhruba 5,4 mil. t zpracováno a cca 0,35 mil. t vyvezeno. Z předpokládané produkce 2,3 mil. t slunečnicového oleje se odhaduje domácí užití na 0,6 mil. t, vývoz slunečnicového oleje na 1,6 mil. t.

Polsko

Celková výměra řepky pro sklizeň roku 2008 činila cca 740 tis. ha. Podle předběžných údajů polského statistického úřadu by měla celková produkce semene řepky dosáhnout 1,93 mil. t při odhadovaném průměrném výnosu 2,6 t/ha. Ve srovnání s předchozím rokem by pokles celkové produkce řepky činil zhruba 185 tis. t (9 %).

Ceny zemědělských výrobců semene řepky v tržní úpravě se pohybovaly ve 3. čtvrtletí roku 2008 v rozmezí 1100-1250 PLN/t (tj. 7700-8750 Kč/t).

Spolu s nízkými zásobami z předchozí sklizně by měla činit celková domácí nabídka řepky cca 2 mil. t (meziročně nižší o 7 %). Průmyslové zpracování řepky je odhadováno na 1,8 mil. t při nárůstu nepotravinářského užití. Vysoká domácí spotřeba významně omezí vývozy řepky na cca 150 tis. t i vývozy řepkového oleje. Očekávan je nárůst vývozu řepkových šrotů a margarínů.

Podle údajů za kalendářní rok 2008 by měla produkce surového řepkového oleje vzrůst meziročně o 12 % na 700 tis. t, produkce rafinovaného řepkového oleje dosáhnout 560 tis. t a produkce margarínů cca 360 tis. t. Vysoké nákupní ceny řepky ze sklizně 2007 i vyšší ceny dovážených olejů

snížily rentabilitu v tukovém průmyslu, přesto očekává Institut ekonomiky zemědělství a potravinářství i ministerstvo zemědělství jeho ziskovost. Vyšší růst cen rostlinných olejů a tuků v roce 2008 limitovaly klesající ceny másla. Průměrná spotřeba rostlinných olejů a tuků by měla za rok 2008 mírně poklesnout na 20,1 kg na obyvatele a rok. K trendu postupného růstu spotřeby rostlinných olejů a tuků přispívá postupný pokles samozásobení domácností živočišnými tuky.

Slovensko

Ve srovnání s rokem 2007 došlo v letošním roce k nárůstu výměry řepky o zhruba 8 tis. ha (o 5 %) na 163,5 tis. ha. Podobně jako v ČR poškodil velmi slibné porosty zejména silný výskyt houbových chorob a deštivé počasí v období zrání a sklizně. Podle odhadu Štatistického úradu SR k 15. 8. 2008 by mělo být při průměrném výnosu 2,72 t/ha sklizeno celkem 445 tis. t semene řepky. Celkové domácí užití semene řepky se v marketingovém roce 2008/09 odhaduje na 230 tis. t. Z toho zhruba 63 %, cca 144 tis. t by mělo být zpracováno k nepotravinářskému užití pro produkci metylesteru řepkového oleje. Průměrná cena zemědělských výrobců řepky za prvních sedm měsíců roku 2008 byla o 55 % vyšší ve srovnání se stejným obdobím roku 2007 a dosáhla hodnoty 12 331 Sk/t. V dalších měsících roku 2008 dosahovaly průměrné měsíční ceny zemědělských výrobců následujících hodnot: v srpnu 12 449 Sk/t, v září 11 981 Sk/t, v říjnu 11 393 Sk/t (cca 9272 Kč/t).

Významnou část potřeby olejnatých semen pro domácí zpracovatele pokrývá slunečnice. Sklízňová plocha za rok 2008 byla odhadnuta na 75,2 tis. ha, celková produkce nažek na 196 tis. t. Průměrný výnos převýšil v důsledku příznivých povětrnostních podmínek první odhady a měl by dosáhnout slušné úrovně 2,60 t/ha. Průměrná cena zemědělských výrobců semene slunečnice za prvních sedm měsíců roku 2008 byla o 79 % vyšší ve srovnání se stejným obdobím roku 2007 a dosáhla hodnoty 12 992 Sk/t. V dalších měsících roku 2008 dosahovaly průměrné měsíční ceny zemědělských výrobců následujících hodnot: v srpnu 10 407 Sk/t, v září 8518 Sk/t, v říjnu 7165 Sk/t (cca 5830 Kč/t).

Osevní plochy ostatních pěstovaných olejnin představovalo v letošním roce 1938 ha máku, 5482 ha sóji, 3525 ha hořčice, 884 ha lnu olejného. Průměrná spotřeba jedlých olejů a tuků za rok 2007 činila podle Štatistického úradu SR 22 kg na 1 obyvatele a rok, z čehož bylo cca 2,2 kg másla, 3,1 kg sádla a 16,6 kg/obyv./rok jedlých rostlinných olejů a tuků.

Ceny olejnin a jejich produktů na mezinárodních trzích

Ceny olejnatých semen na mezinárodních trzích											
v USD/t											
Marketing. rok říjen – září	Sójové boby					Podzemnice		Slunečnice		Řepka	Kopra
	USA ¹⁾	USA ²⁾	Braz. ³⁾	Arg. ⁴⁾	Rott. ⁵⁾	USA ⁶⁾	Rott. ⁷⁾	USA ⁸⁾	Rott. ⁹⁾	Hamb. ¹⁰⁾	Rott. ¹¹⁾
2000/01	167	169	180	175	200	582	888	167	219	202	208
2001/02	170	174	183	179	203	389	700	238	287	220	245
2002/03	209	232	247	238	267	415	963	265	286	285	287
2003/04	291	294	277	285	323	425	976	282	321	317	424
2004/05	217	214	232	228	277	402	915	316	313	262	431
2005/06	205	202	228	227	261	383	857	261	291	292	387
2006/07	254	2164	279	279	335	394	1 128	343	401	375	537
2007/08 říjen	307	340	385	372	450	472	1 415	392	693	521	658
listopad	346	3754	411	403	489	478	1 628	406	712	562	748
prosinec	367	407	421	437	515	470	1 700	423	711	597	765
leden	366	440	465	471	541	481	1 700	419	772	643	848
únor	430	488	494	512	572	463	1 563	534	826	693	921
březen	423	473	473	514	575	456	1 795	578	922	754	972
duben	441	465	468	459	558	441	1795	551	928	704	963
květen	445	476	473	461	575	450	1 795	606	749	719	1 014
červen	485	550	550	528	622	443	1 823	622	767	725	1 063
červenec	489	521	567	551	634	465	1 850	624	763	682	946
srpen	470	469	492	475	556	417	1 630	611	589	591	780
září	393	419	464	446	509	465	1 564	622	511	532	724
Průměr	414	452	472	469	550	458	1 688	532	745	644	867
2008/09 říjen	318	322	368	362	394	437	1 444	511	389	439	585

Pramen: Oilseeds: World Markets and Trade, USDA listopad 2008

Poznámka: ¹⁾ Průměrná tržní cena placená farmářům v USA

²⁾ Cena za hotové na trzích Central Illinois, US. No. 1 Yellow

³⁾ Původ Brazílie, exportní cena fob Rio Grande, Brazil

⁴⁾ Původ Argentina, exportní cena fob Buenos Aires

⁵⁾ Různý původ, cena cif Rotterdam

⁶⁾ Průměrná tržní cena placená farmářům v USA, neloupané arašidy

⁷⁾ Cena cif Rotterdam, doručovatel USA, 40/50 %

⁸⁾ Cena placená farmářům v USA

⁹⁾ Cena cif Rotterdam, původ EU

¹⁰⁾ Cena cif Hamburk, Europe "00" oil

¹¹⁾ Cena cif Rotterdam, původ Indonesia; Oil World

Světová produkce rostlinných olejů									
v mil. t									
Ukazatel	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08 ¹⁾	2008/09 ²⁾
Sójový olej	26,75	28,87	30,54	30,17	32,56	34,57	36,31	37,46	38,81
Palmový olej	24,28	25,42	27,21	30,00	33,52	35,98	37,34	41,42	43,20
Řepkový olej	13,03	12,68	11,78	14,17	15,77	17,24	17,17	18,26	19,38
Slunečnicový olej	8,47	7,61	8,37	9,19	9,17	10,53	10,58	9,93	11,68
Podzemnicový olej	4,34	4,88	4,34	5,03	5,05	4,93	4,46	4,78	5,00
Bavlníkový olej	3,50	3,82	3,49	3,93	4,78	4,62	4,88	5,00	4,92
Kokosový olej	3,64	3,23	3,17	3,29	3,47	3,47	3,32	3,50	3,64
Palmojádrový olej	3,06	3,12	3,29	3,68	4,15	4,38	4,45	4,78	5,10
Olivový olej	2,48	2,78	2,16	3,06	2,96	2,65	2,91	2,84	2,97
Celkem	89,54	92,40	94,35	102,52	111,43	118,37	121,40	127,97	133,70

Pramen: Oilseeds: World Markets and Trade, USDA říjen 2008

Poznámka: ¹⁾ 2007/08 předběžné údaje

²⁾ 2008/09 kvalifikovaný odhad v měsíci říjen 2008

Ceny rostlinných olejů na mezinárodních trzích v USD/t

Marketing. rok	Olej											
	Sójový				Slunečnic.		Podzemnic.		Palm.	Řepk.	Kokos.	Kukuř.
	USA ¹⁾	Braz. ²⁾	Arg. ³⁾	Rott. ⁴⁾	USA ⁵⁾	Rott. ⁶⁾	USA ⁷⁾	Rott. ⁸⁾	Malaj. ⁹⁾	Rott. ¹⁰⁾	Rott. ¹¹⁾	U.S. ¹²⁾
říjen – září												
2000/01	311	295	295	336	350	428	768	685	235	372	323	299
2001/02	363	376	376	412	513	587	716	659	329	451	388	422
2002/03	486	500	495	534	731	592	1034	1 139	421	588	449	621
2003/04	661	567	542	633	738	663	1317	1 178	481	670	630	625
2004/05	507	466	471	545	962	703	1171	1 102	392	660	636	614
2005/06	516	474	467	573	896	635	981	931	416	770	583	555
2006/07	684	673	667	771	1 279	846	1 253	1 219	655	852	812	701
2007/08 říjen	840	896	832	1 012	1 620	1 358	1 692	1 463	848	1 195	1 010	1 157
listopad	941	1 020	1 080	1 138	1 870	1 401	2 055	1 691	935	1 273	1 131	1 242
prosinec	996	1 045	1 105	1 164	1 907	1 469	2 172	1 777	948	1 386	1 153	1 311
leden	1 097	1 177	1 160	1 276	1 984	1 709	2 146	1 861	1 053	1 428	1 285	1 404
únor	1 250	1 354	1 496	1 400	2 116	1 839	2 183	1 958	1 192	1 434	1 382	1 651
březen	1 263	1 346	1 401	1 476	2 133	1 863	2 205	2 203	1 291	1 519	1 471	1 842
duben	1 247	1 320	1 388	1 425	2 050	1 838	2 301	2 220	1 247	1 469	1 443	1 920
květen	1 285	1 322	1 240	1 436	2 147	1 962	2 310	2 318	1 250	1 510	1 502	1 924
červen	1 376	1 382	1 243	1 537	2 194	2 045	2 359	*	1 199	1 577	1 551	1 815
červenec	1 335	1 326	1 273	1 511	2 150	1 692	2 425	*	1 115	1 540	1 436	1 690
srpen	1 120	1 110	877	1 322	2 015	1 319	2 425	2 372	879	1 355	1 193	1 323
září	1 016	987	712	1 226	1 929	1 176	2 425	2 341	743	1 238	1 110	1 074
Průměr	1 147	1 190	1 151	1 327	2 010	1 639	2 225	2 018	1 058	1 410	1 306	1 529
2008/09 říjen	783	769	662	928	1 664	950	2 177	2 118	564	1 053	856	766

Pramen: Oilseeds: World Markets and Trade, USDA listopad 2008

Poznámka: ¹⁾ Průměrná velkoobchodní cena surového oleje (v cisterně), Decatur, USA

²⁾ Exportní cena fob Rio Grande, surový, původ Brazílie

³⁾ Exportní cena fob Buenos Aires, surový, původ Argentina

⁴⁾ Exportní cena fob Nizozemí, po vyexpedování z lisovny

⁵⁾ Cena fob surový, v cisterně, původ USA

⁶⁾ Cena fob severozápadní Euro přístavy

⁷⁾ Cena fob lisovny na jihovýchodě USA, surový, v cisterně

⁸⁾ Cena cif Rotterdam, různý původ

⁹⁾ Exportní cena fob v přístavech Malajsie

¹⁰⁾ Cena fob ex lisovna, Rotterdam

Světová produkce pokrutin a extrahovaných šrotů v mil. t

Ukazatel	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08 ¹⁾	2008/09 ²⁾
Sojové	116,42	125,30	131,44	128,63	138,81	145,74	153,86	158,15	160,10
Řepkové	21,17	20,06	18,78	21,76	24,15	26,45	26,06	27,43	29,26
Bavlníkové	11,25	12,09	11,17	12,28	15,12	14,56	15,48	15,75	15,54
Slunečnicové	9,41	8,31	9,11	10,22	10,02	11,43	11,51	10,64	12,55
Podzemnicové	5,53	6,20	5,43	6,04	6,07	5,92	5,39	5,78	6,03
Palmojádrové	3,64	3,71	4,00	4,41	5,00	5,24	5,31	5,73	6,10
Kokosové	1,88	1,68	1,66	1,71	1,79	1,82	1,71	1,83	1,90
Celkem	169,30	177,35	181,59	185,05	200,96	211,16	219,32	225,31	231,48

Pramen: Oilseeds: World Markets and Trade, USDA říjen 2008

Poznámka: ¹⁾ 2007/08 předběžné údaje,

²⁾ 2008/09 kvalifikovaný odhad v měsíci říjnu 2008.

Ceny šrotů a pokrutin z olejnatých semen na mezinárodních trzích v USD/t

Marketingový rok říjen – září	Šrot, pokrutina							
	Sójové				Slunečnicové		Podzem.	Řepkové
	U.S. ¹⁾	Braz. ²⁾	Arg. ³⁾	Hamb. ⁴⁾	U.S. ⁵⁾	Rott. ⁶⁾	U.S. ⁷⁾	Hamb. ⁸⁾
2000/01	191	187	168	188	100	118	134	141
2001/02	180	174	157	174	95	110	122	129
2002/03	200	163	152	197	101	106	140	139
2003/04	282	211	188	273	122	149	197	178
2004/05	202	172	157	231	94	120	127	131
2005/06	192	176	158	215	85	122	118	129
2006/07	226	199	181	276	116	178	109	184
2007/08 říjen	287	280	250	400	153	289	*	272
listopad	309	286	255	414	147	280	*	260
prosinec	347	302	277	443	175	283	*	272
leden	365	349	291	454	234	314	*	308
únor	381	354	304	469	249	326	*	345
březen	365	338	294	489	222	330	*	359
duben	364	334	302	541	180	317	*	327
květen	359	339	302	512	170	308	*	354
červen	431	406	346	520	177	325	*	332
červenec	454	395	363	515	210	307	*	295
srpen	392	338	306	458	172	277	*	247
září	389	326	294	411	198	224	*	200
Průměr	370	337	299	469	191	298	*	298
2008/09 říjen	287	279	247	358	178	152	*	156

Pramen: Oilseeds: World Markets and Trade, USDA listopad 2008

Poznámka: ¹⁾ Průměrná velkoobchodní cena, 48 % proteinu, Decatur, USA

²⁾ Exportní cena fob Rio Grande, původ Brazílie, 44-46 % proteinu

³⁾ Exportní cena fob Buenos Aires, původ Argentina, pelety

⁴⁾ Cena cif Hamburg, Ex Mill; Oil Word.

⁵⁾ Memphis fob; 41 % Protein

⁶⁾ Cena cif Rotterdam, pelety, 37-38 % proteinu, původ Argentina, Uruguay

⁷⁾ Southeast Mills fob.

⁸⁾ Cena fob Hamburk, ex-lisovny, 34 % proteinu

PĚSTOVÁNÍ, ZPRACOVÁNÍ A SPOTŘEBA OLEJNIN V ČESKÉ REPUBLICE

Podle definitivních údajů ČSÚ o sklizni zemědělských plodin v roce 2006 dosáhla celková sklizňová plocha olejnin 437,9 tis. ha a olejninu zaujímaly 14,4 % výměry orné půdy České republiky. Celková produkce dosáhla 1,056 mil. t olejnatých semen. V tomto roce došlo proti roku 2005 k meziročnímu nárůstu sklizňových ploch řepky olejné o 38,4 tis. ha a produkce řepkového semene vzrostla o 97,4 tis. t. Řepka olejná představovala 66,7 % celkových ploch olejnin. V růstu sklizňových ploch nezůstal pozadu ani mák setý, u kterého plochy vzrostly o 13,2 tis. ha, ale produkce se snížila o 4,8 tis. t.

V roce 2007 byly olejninu pěstovány podle údajů ČSÚ na 14,9 % orné půdy České republiky. Celkem bylo sklizeno 451,7 tis. ha a produkce dosáhla 1,145 mil. t olejnatých semen. Proti skutečnosti roku 2006 došlo k rozšíření celkových sklizňových ploch o 2,7 % a k nárůstu produkce o 8,5 %. Podle definitivních údajů o sklizni zemědělských plodin ČSÚ byla v roce 2007 pěstována řepka olejná na 292,2 tis. ha, tj. na 74,7 % z celkové plochy olejnin. Na 4,7 % byla pěstována hořčice, 5,4 % slunečnice, 12,6 % mák, 1,7 % sója, 0,6 % len olejný a 0,3 % ostatní olejninu.

Podle údajů ČSÚ bylo pro marketingový rok 2008/09 v České republice oseto olejinami přibližně 483,9 tis. ha.

Osevní a sklizňové plochy, hektarové výnosy a celková produkce olejin v ČR

Marketingový rok	Osev. plocha ha	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce t
1990/91	129 996	129 857	2,63	341 034
1991/92	162 582	161 600	2,51	405 558
1992/93	167 459	165 706	2,00	331 227
1993/94	193 695	192 399	2,17	417 505
1994/95	250 469	248 776	2,06	511 783
1995/96	326 406	325 336	2,26	735 921
1996/97	279 754	276 600	2,12	586 060
1997/98	274 115	270 000	2,25	608 221
1998/99	352 607	349 624	2,23	778 982
1999/00	468 478	465 806	2,30	1 072 766
2000/01	408 663	404 683	2,33	943 554
2001/02	436 551	432 302	2,49	1 078 750
2002/03	409 738	409 738	2,01	823 401
2003/04	421 299	421 303	1,43	601 248
2004/05	382 429	382 428	2,90	1 108 485
2005/06	399 531	399 526	2,40	958 742
2006/07	437 940	437 941	2,41	1 056 145
2007/08	451 657	451 658	2,54	1 145 526
2008/09	483 851	482 685	2,50	1 205 000

Pramen: ČSÚ

Poznámka: 2008/09 skliz. plocha, prům. výnos, celková produkce – odhad autorů

Zahraniční obchod České republiky s olejinami

Celní statistika

Před vstupem České republiky do Evropské unie, tj. do 30. 4. 2004 byly všechny údaje o dovozu a vývozu získávány z písemných celních prohlášení, podávaných na tiskopisech „Jednotná celní deklarace“ (JCD) podle metodiky pro vykazování statistiky zahraničního obchodu vypracované OSN a Eurostat (Statistický úřad zemí Evropské unie).

Vstupem České republiky do Evropské unie dne 1. 5. 2004 byla změněna statistika zahraničního obchodu. Pohyb zboží mezi jednotlivými členskými státy Společenství se stal obchodem vnitrouijním s jinými pravidly a s jiným statistickým systémem sběru dat nazývaným „Intrastat“. Obchod se třetími zeměmi, které nejsou členy Evropské unie, podléhá i nadále celnímu řízení, které je zdrojem statistických údajů získávaných i nadále z písemných celních prohlášení (nyní Jednotný správní doklad – JSD) statistickým systémem nazývaným „Extrastat“. Statistika zahraničního obchodu od 1. 5. 2004 vzniká spojováním údajů z obou systémů sběru dat. Nová metodická koncepce této statistiky přijatá ČSÚ zajišťuje základní návaznost na stávající časové řady údajů. Údaje získané po vstupu do Evropské unie však nejsou plně srovnatelné s údaji zpracovanými před 1. 5. 2004, protože obdobně jako v jiných statistikách je nutné i ve statistice zahraničního obchodu používat dopočtové metody pro doplnění údajů za malé firmy osvobozené od zpravodajské povinnosti a za firmy, které neposkytnou data včas.

Dovoz a vývoz vybraných olejnin v tunách a deklarovaná hodnota v mil. Kč

Marketingový rok	2005/06		2006/07		2007/08	
	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz
Sójové boby k setí	149,0	4,6	157,9	71,4	168,9	196,3
Sójové boby ne k setí	33 949,1	220,4	33 908,4	1 097,9	34 306,2	479,2
Oříšky arašídové neloupané	1 383,8	266,7	575,8	84,7	487,7	0,5
Oříšky arašídové pražené	9 065,7	504,2	8 238,3	636,3	6 768,4	655
Semena lněná k setí	49,7	1,0	15,4	226,4	71,6	328,8
Semena lněná ne k setí	578,2	2 683,8	391,5	4 281,7	1 721,2	1 621,7
Semena řepky k setí	461,8	2 277,5	925,7	268,3	631,8	1 086,4
Semena řepky ne k setí	75 707,0	169 569,4	62 328,1	194 807,9	29 368,3	425 843,3
Semena slunečnice k setí	294,3	2 064,4	172,7	2 292,2	116,4	364,4
Semena slunečnice ne k setí	29 686,3	46 440,0	12 560,0	61 509,6	12 105,8	3 596,7
Semena sezamová ne k setí	1 223,3	150,9	1 490,8	376,4	2 003,8	591,2
Semena hořčičná k setí	104,1	6 404,0	228,8	4 681,2	132,7	2 927,7
Semena hořčičná ne k setí	2 725,9	16 890,9	2 466,6	10 655,2	1 481,7	2 846,8
Semena světlicová k setí	0	49,2	0	0	0	0
Semena světlicová ne k setí	0,3	1 742,6	0,4	227,2	0	0
Semena maková k setí	1,6	137,7	1,8	465,3	459,0	2 719,9
Semena maková ne k setí	2 088,0	30 580,6	1 162,2	28 047,3	1 941,0	27 754,4
Olejnata semena ostatní k setí	25,4	154,4	26,1	219,7	24,6	87,1
Semena konopná, i drčená, ne k setí	29,5	0,3	43,5	3,0	56,4	1,8
Semena ostatní olejnata ne k setí	242,9	290,4	297,9	790,2	492,1	1 203,2
Mouka, krupice ze sójových bobů	16 448,2	42,3	10 765,3	159,8	12 092,7	291,9
Mouka, krupice z ost. olejnatach	996,6	1 514,9	494,6	352,6	357,4	1 391,7
Olejniny celkem (t)	175 210,7	281 990,2	136 251,8	311 254,3	104 787,7	473 988,0
Olejniny celkem (mil. Kč)	1 511,0	2 589,1	1 289,9	3 269,7	1 288,9	6 161,4

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Marketingové roky 2004/05 a 2005/06 byly pro zahraniční obchod České republiky s olejinami příznivé, jeho kladné saldo převýšilo 1 mld. Kč. Zvyšující se vývoz semene řepky olejně přispěl k dalšímu nárůstu kladného obchodního salda u olejnin v roce 2006/07 na 1,98 mld. Kč a v roce 2007/08 vlivem rekordního vývozu semene řepky na 4,87 mld. Kč.

Zahraniční obchod se v marketingovém roce 2008/09 vyvíjí vzhledem ke světové finanční krizi velmi rozdílně. Mění se priority obchodovaných komodit a hlavně se mění deklarované dovozní a vývozní hodnoty. Zahraniční obchod hlavních komodit pěstovaných v České republice je uveden u konkrétních komodit.

ŘEPKA OLEJNÁ

Po poklesu produkčních ploch řepky olejné v marketingovém roce 2003/04 začaly v České republice plochy v následujících letech opět růst. S mírnými výkyvy se zvyšoval i hektarový výnos a celková produkce řepkového semene. V marketingovém roce 2006/07 činila sklizňová plocha podle definitivních údajů ČSÚ o sklizni zemědělských plodin 292,2 tis. ha, průměrný výnos dosáhl 3,01 t/ha a celková produkce 880,2 tis. t. Následující marketingový rok 2007/08 byl pro pěstitele řepky olejné ještě úspěšnější. Z celkem 337,6 tis. ha řepky olejné bylo při průměrném hektarovém výnosu 3,06 t sklizeno 1,032 mil. t řepkového semene. Sklizené řepkové semeno našlo uplatnění na domácích i zahraničních trzích. I marketingový rok 2008/09 byl pro pěstitele řepky olejné co do ploch a produkce úspěšný. Podle odhadu ČSÚ bylo z 356,9 tis. ha sklizeno celkem 1,062 mil. t a průměrný hektarový výnos dosáhl 2,97 t.

Osevní a sklizňové plochy, hektarové výnosy a produkce řepky olejné v ČR

Marketingový rok	Osevní plocha ha	Skliz. plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
1990/91	105 113	105 102	2,90	304 515
1991/92	127 773	126 890	2,74	348 292
1992/93	136 473	135 895	2,16	292 939
1993/94	167 423	166 995	2,26	377 233
1994/95	190 721	189 913	2,38	451 628
1995/96	252 298	252 675	2,62	662 176
1996/97	228 775	226 533	2,30	520 572
1997/98	229 767	227 310	2,47	560 509
1998/99	265 560	264 310	2,57	680 216
1999/00	350 353	348 949	2,67	931 053
2000/01	325 338	323 842	2,61	844 428
2001/02	344 117	343 004	2,84	973 321
2002/03	313 025	312 424	2,27	709 533
2003/04	250 959	250 959	1,55	387 805
2004/05	259 460	259 460	3,60	934 674
2005/06	267 160	267 160	2,88	769 377
2006/07	292 247	292 247	3,01	880 172
2007/08	337 570	337 571	3,06	1 031 920
2008/09 ¹⁾	356 925	356 924	2,97	1 061 758

Pramen: ČSÚ

Poznámka: 2008/09 ¹⁾ odhad ČSÚ k 15. 9. 2008

V roce 2004/05 dosáhla celková produkce řepkového semene v ČR při hektarovém výnosu 3,60 t/ha celkem 934,7 tis. t. Volný pohyb zboží v rámci EU odstranil celní hranice a ostatní např. licenční omezení. Pohyb zboží mezi jednotlivými členskými státy se uvolnil a proto bylo v tomto roce i přes vysokou domácí nabídku dovezeno 50,9 tis. t semene řepky olejné ke zpracování v průměrné deklarované dovozní hodnotě 6020 Kč/t. Marketingové roky 2005/06 a 2006/07 byly sice produkčně slabší, ale CZV se začala po mírném propadu v roce 2005/06 opět zvyšovat a v roce 2006/07 již dosáhla 6914 Kč/t. Opět se projevilo uvolnění pohybu zboží v rámci EU a v těchto marketingových letech bylo dovezeno celkem 76,2 tis. t, resp. 62,3 tis. t semene řepky olejné.

Pro pěstitele řepky olejné nastalo velmi dobré období. Poptávku navyšoval rozvoj zpracování řepky olejné na biopalivo. To podpořila EU stanovením cílů pro podíly biopaliv v celkové spotřebě na období let 2005-2010. Tržní podíl biopaliv v rámci celkové spotřeby paliv by měl v členských státech EU do roku 2010 dosáhnout 5,75 % dle energetického obsahu. V České republice se zavedení povinného přimíchávání biosložek do pohonných hmot od 1. září 2007 projevilo výrazným nárůstem výroby metylesteru řepkového oleje a tím i zvýšenou poptávkou po řepkovém semeni.

Vysoká poptávka a růst CZV ovlivnily pěstitele kteří pro marketingový rok 2007/08 oseli 337,6 tis. ha řepkou olejnou. Při průměrném hektarovém výnosu 3,06 t dosáhli celkové produkce 1,03 mil. t řepkového semene. Z této produkce našlo uplatnění na domácím trhu přibližně 700 tis. t pro potravinářské i nepotravinářské užití a zhruba 420 tis. t bylo z ČR vyvezeno převážně do Německa.

Zvyšující se spotřeba řepkového semene ovlivnila rozhodnutí pěstitelů a plochy řepky olejné dosáhly v marketingovém roce 2008/09 více než 356,9 tis. ha. Podle odhadu ČSÚ k 15. 9. 2008 bylo v ČR z této plochy sklizeno celkem 1 061 758 t řepkového semene při hektarovém výnosu 2,97 t. Celkový nárůst sklizňové plochy dosáhl 5,7 %, ale celková produkce vzhledem k poklesu hektarového výnosu vzrostla pouze o 2,9 %.

Ceny řepkového semene

Od roku 2000/01 ceny řepkového semene na všech stupních obchodu s mírnými výkyvy rostly a v roce 2003/04 se srovnaly v rozpětí 23,9 % mezi CZV ČR a deklarovanou dovozní hodnotou. Po prudkém propadu cen v roce 2004/05 se toto rozpětí zmenšilo na 11,6 % a v roce 2005/06 na 12,3 %. Při rychlém cenovém růstu dosáhlo cenové rozpětí v marketingovém roce 2007/08 mezi CZV ČR a deklarovanou dovozní hodnotou 8 % ve prospěch CZV ČR.

Průměrné roční CZV řepkového semene v Kč/t za kalendářní rok										(bez DPH)
Kalendářní rok	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ¹⁾
Kč/t	5 349	6 099	6 904	6 467	7 348	7 183	5 628	6 657	7 418	10 078

Pramen: ČSÚ

Poznámka: 2008¹⁾ průměrná CZV od ledna do října 2008

Ceny zemědělských výrobců (CZV) sleduje ČSÚ měsíčně a provádí výpočet průměrných cen za kalendářní rok. Průměrná CZV uváděná za kalendářní rok je však ve vztahu ke konkrétní sklizni u některých komodit méně vhodná, protože je ovlivněna údaji ze dvou, většinou rozdílných sklizní.

Průměrné měsíční (roční) CZV řepkového semene v Kč/t za marketing. rok (bez DPH)													
Údaje	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Průměr ¹⁾
1993/94	5 246	5 283	5 259	5 468	5 582	5 495	5 530	5 613	5 628	5 399	5 628	5 100	5 436
1994/95	5 463	5 412	5 413	5 388	5 448	5 755	5 983	6 216	6 224	6 348	*	6 898	5 868
1995/96	5 493	5 447	5 483	5 551	5 530	5 755	5 900	5 907	5 830	5 606	*	6 143	5 695
1996/97	6 028	5 866	5 879	5 826	6 051	6 036	6 094	6 375	6 250	6 230	*	7 375	6 183
1997/98	6 651	6 415	6 473	6 579	7 127	7 078	7 361	7 150	7 170	7 838	*	*	6 984
1998/99	6 920	6 953	6 988	6 986	7 431	7 462	7 294	7 415	7 108	7 080	*	7 130	7 161
1999/00	5 335	5 303	5 325	5 491	5 742	5 894	5 785	5 883	5 910	5 733	5 963	*	5 699
2000/01	6 073	6 098	6 213	6 458	6 529	6 822	6 822	7 312	7 563	7 195	*	*	6 709
2001/02	6 570	6 679	6 817	7 140	7 446	7 841	7 681	7 595	7 900	*	7 625	7 185	7 316
2002/03	5 782	5 799	6 215	6 814	7 235	7 396	7 572	7 515	7 276	7 433	*	*	6 904
2003/04	7 259	6 936	7 509	7 773	7 983	8 134	8 241	8 658	8 944	8 579	8 517	*	8 048
2004/05	7 467	6 524	6 300	6 241	6 178	6 244	6 105	5 942	5 638	5 596	5 693	5 611	6 128
2005/06	5 637	5 333	5 419	5 747	5 942	6 209	6 194	6 270	6 333	6 420	6 569	6 767	6 070
2006/07	6 654	6 737	6 787	6 875	6 939	7 125	7 042	7 080	7 122	6 974	6 877	6 756	6 914
2007/08	7 117	7 307	7 629	8 072	8 502	8 532	9 849	10 193	10 884	10 900	10 956	10 549	9 208
2008/09	9 908	9 442	9 238	8 863									9 363

Pramen: ČSÚ, *propočet ÚZEI*

Poznámka: * v takto označeném měsíci pramen ceny neuvádí

¹⁾ aritmetický průměr za sledované období.

Pro cenové hodnocení komodity je vhodné užívat průměrnou cenu za marketingový rok, která umožňuje lepší srovnání. Takovou průměrnou cenu však ČSÚ neuvádí. Proto jsou údaje o ročních průměrných cenách za marketingový rok vypočteny pouze aritmetickým průměrem. Údaje za marketingový rok jsou kompatibilní s údaji EUROSTAT a údaji světových agentur, USDA, Oil World, Cocala i dalších.

Zahraníční obchod České republiky s řepkou olejnou

Dovoz semene řepky olejně celkem do ČR v t a deklarovaná dovozní hodnota semene pro zpracování v Kč/t za kalendářní rok

Ukazatel	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ¹⁾
Množství v t	10 432	10 850	76 129	20 319	116 691	22 284	35 477
Hodnota v Kč/t	6 682	8 634	7 302	6 181	6 664	8 015	10 267

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: 2008¹⁾ dovoz semene řepky olejně celkem od ledna do září

Dovoz semene řepky olejně celkem do ČR v t a deklarovaná dovozní hodnota semene pro zpracování v Kč/t za marketingový rok

Ukazatel	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09 ¹⁾
Množství v t	11 232	38 037	50 933	76 169	62 328	29 946	21 777
Hodnota v Kč/t	6 917	9 136	6 021	6 430	6 928	8 708	10 603

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: 2008/09¹⁾ dovoz semene řepky olejně celkem od července do září 2008

Vývoz semene řepky olejně celkem z ČR v t a deklarovaná vývozní hodnota semene pro zpracování v Kč/t za kalendářní rok

Ukazatel	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ¹⁾
Množství v t	265 473	48 272	81 239	243 303	54 215	465 821	281 184
Hodnota v Kč/t	6 849	7 329	6 421	6 173	6 664	7 381	9 794

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: 2008¹⁾ vývoz semene řepky olejně celkem od ledna do září

Vývoz semene řepky olejně celkem z ČR v t a deklarovaná vývozní hodnota semene pro zpracování v Kč/t za marketingový rok

Ukazatel	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09 ¹⁾
Množství v t	242 171	13 270	169 727	171 847	195 076	420 168	155 292
Hodnota v Kč/t	6 763	8 114	6 222	6 149	7 383	7 872	10 388

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: 2008/09¹⁾ vývoz semene řepky olejně celkem od července do září 2008

Porovnání cen zemědělských výrobců v ČR, deklarovaných vývozních a dovozních hodnot a cen na zahraničních trzích u řepkového semene v Kč/t

Marketingový rok	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08
Ceny zemědělských výrobců v ČR	7 316	6 904	8 048	6 128	6 070	6 914	9 208
Deklarovaná vývozní hodnota	7 535	6 763	8 114	6 222	6 149	7 383	7 872
Deklarovaná dovozní hodnota	7 418	6 917	9 136	6 021	6 430	6 928	8 708
Cena c.i.f. Hamburg ¹⁾	8 368	9 330	8 948	6 734	6 602	7 916	10 864

Pramen: ČSÚ, Oilseeds: World Markets and Trade USDA

Poznámka: ¹⁾ přepočten podle kurzů ČNB

Následná bilance výroby a užití semene řepky olejně v České republice poskytuje celkový pohled na vývoj od marketingového roku 2000/01. Potvrzuje postupnou stabilizaci tohoto odvětví a zlepšující se tržní stabilitu této komodity po vstupu ČR do EU.

Bilance výroby a užití semene řepky olejné

Ukazatel	MJ.	2002/03	2003/04	2004/05	2005/05	2006/07	2007/08	2008/09 ¹⁾
Sklizňová plocha	tis. ha	313,0	251,0	259,5	267,2	292,3	337,6	356,9
Hektarový výnos	t/ha	2,27	1,55	3,60	2,88	3,01	3,06	2,97
Produkce	tis. t	709,5	387,8	934,7	769,4	880,2	1 031,9	1 061,8
Dovoz	tis. t	11,2	38,0	50,9	76,2	63,3	29,9	30,0
Celková nabídka	tis. t	842,7	522,3	985,6	971,4	995,1	1 141,8	1 111,0
Průmysl. zpracov.	tis. t	502,0	507,0	688,0	746,0	718,0	700,0	700,0
toho MEŘO	tis. t	290,3	315,5	245,0	354,7	231,1	300,0	320,0
Osivo	tis. t	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,4	2,5
Vývoz	tis. t	242,2	13,3	169,7	171,8	195,1	420,2	400,0
Konečná zásoba	tis. t	96,5	0,0	125,9	51,6	80,0	19,2	8,5

Pramen: ČSÚ, MZe ČR, ÚZEI

Poznámka: 2008/09¹⁾ předběžné údaje

Řepka je plodinou, jejíž pěstování je v posledních letech pro většinu zemědělských podniků velmi příznivé. Náklady na pěstování řepky olejné sice v posledních letech mírně rostly, ale dosahovaný průměrný hektarový výnos a příznivé CZV řadí řepku olejnou mezi rentabilní plodiny.

SLUNEČNICE

V marketingovém roce 2003/04 dosáhla produkce semene slunečnice v České republice rekordní výše 1 145 tis. t. Tato produkce představovala proti roku 2002/03 nárůst o 59,9 tis. t, tj. o 109 %. Na zvýšení produkce se podílelo rozšíření pěstitelských ploch spolu s dosažením velmi příznivého hektarového výnosu. Cena slunečnicového semene na světových trzích v důsledku přebytku začala ve druhé polovině roku prudce klesat a ekonomické podmínky pro realizaci domácí produkce tak nebyly příznivé. Proto v marketingovém roce 2004/05 a následně 2005/06 klesly produkční plochy slunečnice v České republice na 39,4 tis. ha, resp. na 39,6 tis. ha. Přestože v roce 2005/06 činil průměrný výnos 2,39 t/ha, produkce nedosáhla 100 tis. t a rok 2005 byl pro pěstitele slunečnice z hlediska světového trhu dlouhodobě nejméně úspěšný. Průměrná cena slunečnicového semene v Rotterdamu klesla po přepočtu podle kurzu ČNB na 6252 Kč/t a byla nižší než CZV v České republice. Přesto domácí pěstitelé oseli pro marketingový rok 2006/07 slunečnicí 47,1 tis. ha a při nižším hektarovém výnosu 2,13 t/ha sklídili celkem 101 tis. t slunečnicových semen. Z důvodu vysoké poptávky po olejnatých komoditách cena slunečnicového semene na světovém trhu prudce rostla a v průměru marketingového roku dosáhla 7051 Kč/t. CZV v ČR však v tomto roce klesla až na průměrných 5927 Kč/t a vývoz 63,8 tis. t byl z ČR realizován v průměrné deklarované vývozní hodnotě 6614 Kč/t. Reakcí na nízkou CZV byl prudký pokles osevních ploch. Pro marketingový rok 2007/08 činila sklizňová plocha slunečnice pouze 24,4 tis. ha a celková produkce dosáhla 52 tis. t. Se zvýšenou poptávkou CZV v ČR prudce rostly, do května 2008 dosáhly až 9256 Kč/t a deklarovaná vývozní hodnota převýšila hodnotu dovozní.

Pro marketingový rok 2008/09 bylo v České republice slunečnicí oseto 24,5 tis. ha a podle odhadů ČSÚ k 15. 9. 2008 bylo z této plochy sklizeno při průměrném výnosu 2,51 t/ha celkem 61 325 t slunečnicového semene.

Osevní a sklizňové plochy, hektarové výnosy a produkce slunečnice v ČR

Marketing. rok	Osevní plocha ha	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
1990/91	11 625	10 800	2,70	29 160
1991/92	10 750	9 371	2,24	20 970
1992/93	11 022	10 872	2,45	26 689
1993/94	12 000	11 800	2,50	29 500
1994/95	16 160	16 101	1,90	30 589
1995/96	19 476	19 387	1,66	32 180
1996/97	19 816	19 710	1,93	38 065
1997/98	11 055	10 885	2,09	22 801
1998/99	17 326	17 274	2,11	36 475
1999/00	28 500	28 450	2,22	63 228
2000/01	30 757	30 549	2,14	65 421
2001/02	28 583	28 528	1,99	56 717
2002/03	24 242	24 242	2,25	54 581
2003/04	48 705	48 706	2,35	114 508
2004/05	39 393	39 393	2,16	84 906
2005/06	39 648	39 648	2,39	94 820
2006/07	47 068	47 071	2,15	100 973
2007/08	24 425	24 426	2,13	52 000
2008/09 ¹⁾	24 468	24 468	2,51	61 325

Pramen: ČSÚ

Poznámka: 2008/09¹⁾ odhad ČSÚ k 15. 9. 2008**Ceny slunečnicového semene****Průměrné roční ceny zemědělských výrobců slunečnicového semene (bez DPH)**

Kalendářní rok	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ¹⁾
Kč/t	7 012	7 348	8 850	7 979	7 836	7 722	6 399	6 040	7 455	9 633

Pramen: ČSÚ

Poznámky: 2008¹⁾ průměrné CZV od ledna do října

Obdobně jako u ostatních komodit CZV semene slunečnice sleduje ČSÚ měsíčně a provádí výpočet průměrných cen za kalendářní rok. Tato cena je pak průměrem CZV složeným z údajů za dvě převážně rozdílné sklizně. Proto i u slunečnicových semen provádíme přepočty těchto měsíčních CZV na průměrnou cenu za marketingový rok vzhledem ke vztahu ke konkrétní sklizni.

Průměrné měsíční (roční) CZV slunečnicového semene v Kč/t za marketingový rok (bez DPH)

Údaj	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Průměr ¹⁾
1993/94	*	*	7 500	9 075	6 242	7 033	6 336	6 233	*	*	*	*	7 070
1994/95	*	*	6 190	6 742	*	*	7 604	6 795	6 917	7 000	6 900	7 025	6 897
1995/96	5 886	*	*	6 410	6 802	7 029	7 049	7 894	8 176	7 490	*	*	7 264
1996/97	*	*	*	6 546	6 758	7 886	7 473	8 299	8 133	*	*	*	7 516
1997/98	*	*	*	6 699	7 248	*	*	*	*	*	*	*	6 974
1998/99	*	*	*	7 004	7 593	9 057	9 791	9 724	8 985	8 875	9 505	*	8 817
1999/00	9 260	*	6 898	6 124	6 220	6 438	7 161	7 094	7 330	8 054	*	*	6 914
2000/01	*	*	7 208	7 365	7 707	7 690	8 053	8 152	8 293	9 323	*	8 190	7 998
2001/02	*	*	8 283	7 975	8 001	8 733	8 545	8 437	8 855	*	*	*	8 404
2002/03	*	*	7 893	7 815	8 363	8 617	8 511	8 812	*	9 167	*	*	8 454
2003/04	*	*	6 445	6 383	6 199	6 434							7 088
2004/05	8 890	*	6 248	5 789	5 723	6 243	6 171	6 311	6 833	6 342		6 703	6 525
2005/06	*	*	*	5 804	6 081	6 080	6 803	*	6 933	*	*	*	6 340
2006/07	*	*	*	5 318	5 474	6 073	6 545	5 959	5 782	6 275	5 991	*	5 927
2007/08	6 700	7 133	8 033	9 307	10 932	10 608	10 041	7 875	11 100	*	10 833	*	9 256
2008/09	*	*	8 380	6 850									7 615

Pramen: ČSÚ, propočet ÚZEI

Poznámka: * v takto označeném měsíci pramen ceny neuvádí

¹⁾ aritmetický průměr za sledované období marketingového roku.

Zahraniční obchod České republiky se slunečnicovým semenem

Dovoz slunečnicového semene do ČR v t a deklarovaná dovozní hodnota semene v Kč/t za kalendářní rok

Kalendářní rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ¹⁾
Množství v t	18 243	17 356	46 779	28 719	19 010	15 619	4 436
Hodnota v Kč/t	10 456	10 345	9 827	9 350	11 019	13 042	18 023

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: 2008¹⁾ dovoz slunečnicového semene od ledna do září

Dovoz slunečnicového semene do ČR v t a deklarovaná dovozní hodnota semene v Kč/t za marketingový rok

Marketing. rok	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09 ¹⁾
Množství v t	21 229	20 931	22 642	29 981	12 734	12 234	669,5
Hodnota v Kč/t	11 110	10 048	10 483	9 183	11 881	13 642	17 975

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: 2008/09¹⁾ dovoz semene slunečnice od července do září 2008

Vývoz slunečnicového semene z ČR v t a deklarovaná vývozní hodnota semene v Kč/t za kalendářní rok

Kalendářní rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ¹⁾
Množství v t	35 363	30 934	111 605	46 021	50 804	51 854	22 950
Hodnota v Kč/t	8 995	7 752	7 225	6 836	6 665	7 599	13 165

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: 2008¹⁾ vývoz slunečnicového semene od ledna do září

Vývoz slunečnicového semene z ČR v t a deklarovaná vývozní hodnota semene v Kč/t za marketingový rok

Marketing. rok	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09 ¹⁾
Množství v t	23 221	56 938	55 488	48 504	63 802	36 339	1 246
Hodnota v Kč/t	8 462	7 627	7 113	6 844	6 614	11 846	11 686

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: 2008/09 ¹⁾ vývoz semene slunečnice od července do září 2008

Porovnání cen zemědělských výrobců v ČR, deklarovaných vývozních a dovozních hodnot a cen na zahraničních trzích u slunečnicového semene v Kč/t

Marketingový rok	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08
Ceny zemědělských výrobců v ČR	8 404	8 454	7 088	6 525	6 340	5 927	9 256
Deklarovaná vývozní hodnota	9 162	8 462	7 627	7 113	6 844	6 614	11 846
Deklarovaná dovozní hodnota	13 442	11 110	10 048	10 483	9 183	11 881	13 642
Ceny placené farmářům v USA	9 054	8 676	7 961	8 044	6 969	9 187	9 058
Cena c.i.f. Rotterdam ¹⁾	10 917	9 364	9 062	8 122	6 250	8 465	12 568

Pramen: ČSÚ, Oilseeds:World Markets and Trade USDA

Poznámka: ¹⁾ přepočteno podle kurzů ČNB

Bilance výroby a užití slunečnicového semene v České republice poskytuje celkový pohled na vývoj od marketingového roku 2000/01. Potvrzuje poměrně stabilní spotřebu slunečnicového semene k domácímu užití a k tomu odpovídající dovoz i vývoz. Potvrzuje také značnou rozkolísanost osevních ploch ovlivněnou výkyvy CZV.

Bilance výroby a užití semene slunečnice

Ukazatel	MJ.	2002/03	2003/04	2004/05	2005/05	2006/07	2007/08	2008/09 ¹⁾
Sklizňová plocha	tis. ha	24,2	48,7	39,4	39,6	47,1	24,4	24,5
Hektarový výnos	t/ha	2,25	2,35	2,16	2,39	2,15	2,13	2,51
Produkce	tis. t	54,6	114,5	84,9	94,8	101,0	52,0	61,3
Dovoz	tis. t	21,2	20,9	22,6	30,0	12,7	12,2	11,0
Celková nabídka	tis. t	75,8	142,4	146,3	159,7	153,6	94,1	73,6
Domácí spotř. celk. ²⁾	tis. t	45,6	46,7	55,9	71,3	59,9	56,5	55,0
Vývoz	tis. t	23,2	56,9	55,5	48,5	63,8	36,3	18,6
Konečná zásoba	tis. t	7,0	38,8	34,9	39,9	29,9	1,3	0,0

Pramen: ČSÚ, MZe ČR, ÚZEI

Poznámka: ¹⁾ předběžné údaje

²⁾ kvalifikovaný odhad MZe ČR a ÚZEI

MÁK SETÝ

Mák je pro české zemědělce v posledních letech jednou ze ziskových komodit. Je plodinou vykazující dlouhodobě vysoký podíl exportu na produkci a ČR je v posledních letech hlavním světovým producentem makového semene.

Sklizňové plochy máku od roku 1990 kdy dosahovaly v České republice přibližně 9 tis. ha s drobnými výkyvy rostou. V marketingovém roce 2000/01 již činily 29,9 tis. ha, ale při velmi nízkém průměrném výnosu 0,46 t/ha dosáhla produkce makového semene 13,6 tis. t. V marketingovém roce 2003/04 již dosáhly sklizňové plochy máku podle údajů ČSÚ 38,1 tis. ha a produkce makového semene 19,5 tis. t. V následujícím marketingovém roce 2004/05 při dosažení průměrného výnosu 0,90 t/ha bylo z 27,6 tis. ha sklizeno celkem 24,8 tis. t makového semene. Velmi dobré odbytové možnosti a stále rostoucí CZV ovlivnily pěstitele, kteří pro marketingový rok 2005/06 oseli mákem 44,6 tis. ha. Při velmi dobrém průměrném výnosu 0,82 t/ha bylo sklizeno celkem 36,4 tis. t makového semene a průměrná CZV dosáhla za tento marketingový rok 28 253 Kč/t. Výrazně se zlepšující ekonomické výsledky a stále se zvyšující požadavky trhu ovlivnily pěstitele, kteří pro marketingový rok 2006/07 oseli již 57,8 tis. ha, tj. o 13,2 tis. ha více než v předchozím roce. Celková produkce makového semene však vzhledem k průměrnému výnosu pouze 0,55 t/ha klesla na 31,6 tis. t. Přestože se vývoz makového semene co do množství mírně snížil, zvýšila se jeho vývozní hodnota a tím i CZV v ČR, která za marketingový rok 2006/07 dosáhla v průměru 38 290 Kč/t. Vývoj počasí ovlivnil množství sklizňových ploch v marketingovém roce 2007/08. Mákem bylo oseto 56,9 tis. ha. Při průměrném výnosu 0,58 t/ha bylo sklizeno 33,1 tis. t makového semene. CZV v tomto marketingovém roce rostly do rekordních výšek a za marketingový rok 2007/08 dosáhly v průměru 68 822 Kč/t.

Osevní a sklizňové plochy, hektarové výnosy a produkce semene máku v ČR

Marketingový rok	Osevní plocha ha	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
1990/91	9 261	9 029	1,13	10 164
1991/92	9 491	9 263	0,87	8 054
1992/93	12 421	11 794	0,67	7 878
1993/94	9 915	8 814	0,78	6 890
1994/95	29 266	28 726	0,57	16 471
1995/96	35 253	34 308	0,73	25 053
1996/97	14 677	14 271	0,68	9 654
1997/98	17 865	16 641	0,57	9 515
1998/99	28 513	27 881	0,74	20 524
1999/00	46 018	45 462	0,63	28 509
2000/01	31 473	29 871	0,46	13 607
2001/02	34 478	33 235	0,64	21 294
2002/03	29 638	29 637	0,57	16 918
2003/04	38 148	38 147	0,51	19 544
2004/05	27 611	27 611	0,90	24 821
2005/06	44 615	44 613	0,82	36 418
2006/07	57 786	57 785	0,55	31 591
2007/08	58 915	56 914	0,58	33 101
2008/09 ¹⁾	69 793	69 793	0,75	52 113

Pramen: ČSÚ

Poznámka: 2008/09 ¹⁾ odhad ČSÚ k 15. 9. 2008

Podle údajů ČSÚ bylo v České republice pro marketingový rok 2008/09 mákem oseto 69 793 ha. Podle odhadu k 15. září 2008 bylo při hektarovém výnosu 0,75 t/ha sklizeno celkem 52 113 t makového semene.

Ceny makového semene

Ceny zemědělských výrobců semene máku setého jsou úzce spjaty s vývojem poptávky a tím i výší vývozní hodnoty protože přibližně 88 % objemu sklizeného máku je vyváženo. Zhruba 11,7 % produkce nachází uplatnění v domácí potravinářské spotřebě a 0,3 % jako osivo.

Průměrné roční CZV makového semene za kalendářní rok (bez DPH)										
Kalendářní rok	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ¹⁾
Kč/t	22 502	38 146	33 778	24 634	27 430	28 311	26 577	31 146	50 294	73 368

Pramen: ČSÚ

Poznámka: 2008¹⁾ průměrná CZV od ledna do října

Přestože je Česká republika největším světovým pěstitelem máku a nositelem evropských a světových cen, provádíme i u této komodity přepočít na CZV za marketingový rok.

Průměrné měsíční (roční) CZV makového semene v Kč/t za marketingový rok (bez DPH)													
Ukazatel	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Průměr ¹⁾
1993/94	27 000	29 000	41 000	44 368	49 393	49 643	58 000	56 500	53 430	50 000	52 300	*	46 421
1994/95	47 905	37 500	39 367	44 263	46 605	45 659	45 164	43 998	42 625	51 333	35 658	29 000	42 423
1995/96	24 500	30 000	27 720	25 084	23 923	21 183	20 697	21 096	18 502	19 119	17 442	18 869	22 345
1996/97	25 659	23 833	29 642	36 830	39 882	43 372	42 980	38 029	38 756	38 833	36 203	*	35 820
1997/98	37 660	35 000	41 400	42 233	41 431	43 575	42 497	41 825	40 830	45 000	*	*	41 145
1998/99	*	31 306	29 614	28 706	27 786	29 151	32 588	35 544	37 425	*	33 400	*	31 724
1999/00	*	23 744	22 593	21 074	20 527	21 229	21 298	22 328	23 240	22 077	22 912	25 950	22 452
2000/01	27 261	34 250	36 417	40 504	40 470	40 754	42 242	40 871	42 177	43 182	42 500	*	39 148
2001/02	*	28 552	29 254	26 576	24 643	24 760	24 414	24 855	25 794	26 016	25 496	24 596	26 036
2002/03	26 457	25 256	26 084	27 492	26 653	27 629	26 459	27 346	26 699	27 647	28 589	*	26 937
2003/04	*	*	25 769	25 921	26 867	26 286	26 961	26 929	26 271	26 420	28 192	28 916	26 853
2004/05	*	*	28 421	27 902	28 312	28 595	27 901	27 754	27 924	27 484	27 697	26 476	27 847
2005/06	28 709	27 999	25 845	24 629	24 756	24 214	24 276	25 860	30 086	33 754	34 205	34 708	28 253
2006/07	*	28 354	27 163	28 466	35 542	38 019	39 090	40 916	45 825	47 519	46 742	43 552	38 290
2007/08	40 473	45 987	55 576	64 608	65 709	67 534	67 580	75 402	83 799	94 375	96 002	*	68 822
2008/09	*	*	47 134	40 024									43 579

Pramen: ČSÚ, přepočít ÚZEI

Poznámka: * v takto označeném měsíci pramen ceny neuvádí;
¹⁾ aritmetický průměr za sledované období

Zahraniční obchod České republiky s makovým semenem

Dovoz makového semene do ČR celkem v t a deklarovaná dovozní hodnota semene kromě osiva v Kč/kg za kalendářní rok

Kalendářní rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ¹⁾
Množství v t	1 112	796	1 025	786	1 626	1 677	1 717
Hodnota v Kč/kg	27,53	29,56	34,59	35,01	37,72	54,66	74,53

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: 2008¹⁾ dovoz makového semene od ledna do září

Dovoz makového semene do ČR celkem v t a deklarovaná dovozní hodnota semene kromě osiva Kč/kg za marketingový rok

Marketing. rok	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09 ¹⁾
Množství v t	1 203	546	3 838	2 090	1 163	1 981	608
Hodnota v Kč/kg	27,63	33,06	29,65	22,60	47,14	73,12	55,86

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: 2008/09¹⁾ dovoz makového semene od července do září 2008

Vývoz makového semene z ČR celkem v t a deklarovaná vývozní hodnota semene kromě osiva

Kalendářní rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ¹⁾
Množství v t	18 175	13 148	21 694	28 721	29 645	30 381	17 834
Hodnota v Kč/kg	24,42	25,19	26,97	25,83	33,28	56,02	67,80

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: 2008 ¹⁾ vývoz makového semene od ledna do září

Vývoz makového semene z ČR celkem v t a deklarovaná vývozní hodnota semene kromě osiva

Marketing. rok	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09 ¹⁾
Množství v t	14 660	16 047	23 190	30 783	28 513	30 335	7 341
Hodnota v Kč/kg	23,05	25,36	26,55	27,98	38,21	67,29	52,75

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: 2008/09 ¹⁾ vývoz makového semene od července do září 2008

Porovnání cen zemědělských výrobců v ČR, deklarovaných vývozních a dovozních hodnot u makového semene

Marketingový rok	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08
Ceny zemědělských výrobců v ČR	26 036	26 937	26 853	27 847	28 253	38 290	68 822
Deklarovaná vývozní hodnota	23 500	23 050	25 359	26 550	27 998	38 211	67 293
Deklarovaná dovozní hodnota	33 046	27 637	33 062	29 653	22 578	47 109	73 123

Pramen: ČSÚ

Bilance výroby a užití makového semene

Ukazatel	MJ.	2002/03	2003/04	2004/05	2005/05	2006/07	2007/08	2008/09 ¹⁾
Sklizňová plocha	ha	29 532	38 147	27 611	44 613	57 785	56 914	69 793
Hektarový výnos	t/ha	0,57	0,51	0,90	0,82	0,55	0,58	0,75
Produkce	t	16 918	19 544	24 821	36 418	31 591	33 101	52 113
Dovoz	t	1 203	546	3 838	2 090	1 163	1 981	1 000
Celková nabídka	t	18 199	20 229	28 841	39 859	37 230	38 999	56 957
Domácí užití celkem	t	3 400	4 000	4 300	4 600	4 800	4 800	5 000
Vývoz	t	14 660	16 047	23 190	30 783	28 513	30 355	35 000
Konečná zásoba	t	139	182	1 351	4 476	3 917	3 844	16 957

Pramen: ČSÚ, MZe ČR, ÚZEI

Poznámka: 2008/09 ¹⁾ předběžné údaje

Součástí produkce máku setého je makovina. Jedná se o celistvé či rozbité makovice (vyprázdňené tobolky), suché bez semen s co nejmenším zbytkem stonku. Makovina se vykupuje a zpracovává ve farmacii, kde slouží k výrobě morfinu. V České republice se nezpracovává, tvoří významnou součást českého zahraničního agrárního obchodu.

Zahraněční obchod s makovou slámou

Ukazatel	MJ.	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07
Dovoz	t	0,58	0,20	0,17	64,87	0,12
Deklarovaná dovozní hodnota	Kč/kg	18,35	18,72	16,96	11,18	16,40
Vývoz	t	4 435,0	1 955,6	1 828,2	1 436,2	1 608,9
Deklarovaná vývozní hodnota	Kč/kg	9,53	11,24	13,63	11,25	11,02

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

HOŘČICE BÍLÁ

Nepříznivé zkušenosti s odbytem hořčičného semene ovlivnily rozhodnutí pěstitelů kteří snížili produkční plochy pro marketingový rok 2000/01 až na 15 tis. ha. Zvyšující se poptávka na zahraničních trzích v následujících letech měla vliv na růst výměry a celkové produkce. V marketingovém roce 2003/04 bylo při průměrném výnosu 0,88 t/ha z 67,5 tis. ha sklizeno celkem 59,6 tis. t hořčičného semene. Průměrná CZV dosáhla v tomto marketingovém roce 9457 Kč/t a z České republiky bylo vyvezeno 31,4 tis. t hořčičného semene. Vysoká nabídka, pokles CZV i deklarovaná vývozní hodnota opět ovlivnila pěstování této komodity v České republice. Produkční plochy se snížily, v marketingových letech 2006/07 a 2007/08 se ustálily na přibližně 21 tis. ha. V marketingovém roce 2006/07 dosáhl průměrný výnos 0,76 t/ha a celková produkce 16 tis. t, v roce 2007/08 výnos poklesl na 0,60 t/ha a produkce na 12,8 tis. t.

Rozhodujícím ukazatelem pro realizaci domácí produkce je možnost vývozu. Přestože je v České republice velice rozšířená výroba pochutin s obsahem hořčičných semen a podle údajů ČSÚ bylo v roce 2005 a 2006 vyrobeno 16,1 tis. t, resp. 14,6 tis. t „připravené hořčice“ (kód výrobku 1587125501), domácí potravinářský průmysl zpracovává přibližně 7 tis. t hořčičného semene. Na osev ploch meziplodin se spotřebovává přibližně 2 tis. t osiva.

Osevní a sklizňové plochy, hektarové výnosy a celková produkce semene hořčice

Marketingový rok	Osevní plocha ha	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
1998/99	37 120	36 136	1,03	37 282
1999/00	39 927	39 423	1,14	44 930
2000/01	15 512	14 986	0,94	14 158
2001/02	21 009	19 720	0,95	18 800
2002/03	35 787	35 798	0,90	32 213
2003/04	67 457	67 458	0,88	59 589
2004/05	41 291	41 289	1,05	43 234
2005/06	27 085	27 086	0,95	25 700
2006/07	21 167	21 166	0,76	16 044
2007/08	21 349	21 348	0,60	12 802
2008/09 ¹⁾	26 246	26 246	1,01	26 628

Pramen: ČSÚ

Poznámka: 2008/09 ¹⁾ odhad ČSÚ k 15. 9. 2008

Ceny semene hořčice

Český statistický úřad zveřejňuje průměrné měsíční ceny a roční ceny zemědělských výrobců hořčičného semene od ledna 2001.

Průměrné roční ceny zemědělských výrobců semene hořčice v Kč/t (bez DPH)

Kalendářní rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ¹⁾
Kč/t	11 281	10 194	8 680	7 521	7 370	11 135	20 610

Pramen: ČSÚ

Poznámka: 2008 ¹⁾ průměrná CZV od ledna do října

Průměrné měsíční (roční) CZV hořčičného semene v Kč/t za marketingový rok (bez DPH)

Ukazatel	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Průměr ¹⁾
2000/01	*	*	*	*	*	*	7 333	8 760	8 477	7 904	7 609	8 100	8 031
2001/02	10 420	7 475	9 861	10 600	11 443	12 438	13 050	12 543	13 654	*	*	*	11 276
2002/03	*	*	10 294	11 612	11 663	11 132	10 840	12 349	10 994	11 956	13 251	*	11 566
2003/04	11 226	8 766	8 679	9 224	8 519	9 436	9 729	10 358	9 928	9 792	9 332	8 498	9 457
2004/05	8 950	8 882	8 213	6 575	7 946	8 455	8 012	9 358	9 220	8 686	8 257	7 816	8 364
2005/06	7 780	7 689	6 362	5 663	6 654	7 605	6 900	6 690	8 500	8 000	7 776	7 711	7 278
2006/07	*	6 457	6 788	8 643	7 328	8 578	9 246	9 887	10 300	9 707	*	8 210	8 514
2007/08	*	*	14 217	15 928	15 946	16 104	*	*	*	*	22 000	21 910	17 684
2008/09			18 539	18 364									18 452

Pramen: ČSÚ, propočten ÚZEI

Poznámka: * v takto označeném měsíci pramen ceny neuvádí

¹⁾ aritmetický průměr za sledované období

Zahraniční obchod se semenem hořčice

Dovoz hořčičného semene do ČR celkem v t a deklarovaná dovozní hodnota semene kromě osiva v Kč/t za kalendářní rok

Kalendářní rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ¹⁾
Množství v t	1 280	733	1 056	1 435	3 272	1 956	1 550
Hodnota Kč/t	14 767	12 822	8 298	5 226	8 410	13 458	24 656

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: 2008¹⁾ dovoz hořčičného semene od ledna do září

Dovoz hořčičného semene do ČR celkem v t a deklarovaná dovozní hodnota semene kromě osiva v Kč/t za marketingový rok

Marketing. rok	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09 ¹⁾
Množství v t	1 123	598	1 229	2 830	2 695	1 624	535
Hodnota Kč/t	14 929	14 691	8 270	8 014	9 728	24 615	19 317

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: 2008/09¹⁾ dovoz hořčičného semene od července do září 2008

Vývoz hořčičného semene z ČR v t a deklarovaná vývozní hodnota semene v Kč/t kromě osiva za kalendářní rok

Kalendářní rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ¹⁾
Množství v t	48 353	24 448	26 497	24 542	21 536	10 084	5 194
Hodnota Kč/t	17 520	13 596	9 877	7 551	7 924	15 468	25 164

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: 2008¹⁾ vývoz hořčičného semene od ledna do září 2008

Vývoz hořčičného semene z ČR v t a deklarovaná vývozní hodnota semene v Kč/t kromě osiva za marketingový rok

Marketing. rok	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09 ¹⁾
Množství v t	22 571	31 457	24 368	23 295	15 336	5 725	2 556
Hodnota Kč/t	14 273	12 043	10 933	8 003	11 293	23 575	21 759

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: 2008/09¹⁾ vývoz hořčičného semene od července do září 2008

Česká republika je jedním z nejvýznamnějších pěstitelů a vývozců hořčice v Evropě. Přestože vývoz byl v marketingovém roce 2006/07 poměrně nízký, směřovalo do Německa k setí 2930 t, ke zpracování 5087 t, do Francie k setí 804 t, ke zpracování 48 t, do Nizozemska k setí 249 t, ke zpracování 742 t, do Polska k setí 189 t, ke zpracování 3133 t. V marketingovém roce 2007/08 vývoz hořčičného semene

prudce klesl z důvodu vysoké nabídky hlavně z Kanady, Ukrajiny a Indie. Přesto bylo do Německa vyvezeno 1511 t, do Francie 434 t a do Nizozemska 404 t.

Dovoz hořčičného semene do České republiky činí od roku 2000/01 v průměru 5,6 % vývozu. V marketingovém roce 2006/07 bylo dovezeno 1649 t z Ukrajiny, 467 t z Rumunska, 247 t z Německa, 115 t z Kanady a 217 t z ostatních zemí. V marketingovém roce 2007/08 se dovoz neodchyloval od průměru a nejvíce hořčičného semene bylo dovezeno z Ukrajiny 447 t, Kanady 321 t a Indie 212 t.

LEN OLEJNÝ

Česká republika se na světové produkci semene lnu olejného podílí 0,35 % a 6,6 % na produkci EU-25. Největším pěstitelem této komodity je Kanada, kde v roce 2005/06 dosáhly produkční plochy 811 tis. ha a produkce lněného semene 1,035 mil. t.

Sklizňové plochy, hektarové výnosy a celková produkce semene lnu olejného

Marketingový rok	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
1990/91	606	1,77	1 073
1991/92	4 650	1,47	6 835
1992/93	1 080	1,50	1 620
1993/94	780	1,58	1 232
1994/95	1 072	1,27	1 361
1995/96	752	1,30	978
1996/97	407	1,36	553
1997/98	312	1,21	377
1998/99	646	1,40	904
1999/00	2 251	1,57	3 535
2000/01	1 700	1,35	2 295
2001/02	3 046	0,85	2 603
2002/03	2 385	1,00	2 386
2003/04	5 345	0,91	4 848
2004/05	2 154	1,45	3 119
2005/06	7 335	1,21	8 851
2006/07	7 869	1,02	7 990
2007/08	2 642	0,66	1 742
2008/09 ¹⁾	1 171	1,20	1 405

Pramen: ČSÚ, před rokem 2001/02 Lnářský svaz ČR

Poznámka: 2008/09 ¹⁾ odhad MZe ČR

V marketingovém roce 2003/04 bylo v České republice z 5,3 tis. ha sklizeno při hektarovém výnosu 0,91 t/ha celkem 4,8 tis. t lněného semene a CZV dosáhla 8469 Kč/t. Tato poměrně nízká CZV ovlivnila rozhodnutí pěstitelů, kteří pro marketingový rok 2004/05 snížili osevňovací plochy a bylo sklizeno pouze 2,2 tis. ha. Při výnosu 1,45 t/ha činila produkce 3,1 tis. t lněného semene. Zvýšená poptávka a snižování osevňovacích ploch jiných tržních plodin mělo vliv na růst CZV a opětovně zvýšený výsev olejného lnu pro marketingový rok 2005/06 na plochu vyšší než 7,3 tis. ha. Celková nabídka lněného semene z domácí produkce ve výši 8,9 tis. t neměla vliv na pokles CZV, která v marketingovém roce 2005/06 dosáhla v průměru 10 831 Kč/t. Pro marketingový rok 2006/07 bylo v ČR oseto lnem olejným 7,9 tis. ha a po dosažení hektarového výnosu 1,02 t/ha bylo celkem sklizeno 8,0 tis. t lněného semene. Vzhledem ke zvýšenému nárůstu osetých ploch v předchozím roce došlo k poklesu realizačních cen za lněné semeno a následkem byl pokles osevňovacích ploch pro rok 2007/08 na

2,6 tis. ha. Nepříznivý vývoj počasí, hlavně vysoké teploty a vláhový deficit způsobily snížení průměrného výnosu na 0,66 t/ha. Celkem bylo sklizeno pouze 1,7 tis. t lněného semene.

Podle údajů ČSÚ bylo lnem olejným pro marketingový rok 2008/09 oseto přibližně 1,2 tis. ha. Podle odhadu Lnářského svazu ČR byl očekáván průměrný hektarový výnos cca 1,2 t/ha.

Ceny lněného semene

Průměrné ceny zemědělských výrobců lněného semene udávané ČSÚ se skládají z cen semene pro technické a krmivářské užití a cen semene pro v potravinářskou výrobu. Ceny lněného semene pro technické a krmivářské užití dosahují podle údajů Agritec Šumperk s.r.o. v dlouhodobém průměru 54 % cen pro potravinářské výrobu.

Průměrné roční CZV lněného semene					v Kč/t za kalendářní rok		
Kalendářní rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ¹⁾
Kč/t	7 182	9 823	12 226	12 997	10 515	9 972	13 389

Pramen: ČSÚ

Poznámka: 2008 ¹⁾ průměrná CZV od ledna do září 2008

Pěstování olejného lnu se věnují převážně velcí pěstitelé a proto se prodeje uskutečňují jen v několika měsících marketingového roku. Cenový rozptyl mezi měsíci je malý. Z důvodu minimálního počtu dostupných statistických údajů proto neuvádíme jako u ostatních komodit měsíční přehledy.

Průměrné roční CZV lněného semene					v Kč/t za marketingový rok		
Marketingový rok	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08
Kč/t	9 404	10 598	8 469	10 937	10 831	8 714	12 523

Pramen: ČSÚ, přepočten ÚZEI

Zahraniční obchod se lněným semenem

Dovoz lněného semene do ČR v t a deklarovaná dovozní hodnota semene							
v Kč/t za kalendářní rok							
Kalendářní rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ¹⁾
Množství v t	375,6	526,8	314,8	878,0	221,0	860,5	1 799
Hodnota v Kč/t	13 152	12 560	11 307	11 321	15 234	11 237	14 845

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: 2008 ¹⁾ dovoz lněného semene od ledna do září

Dovoz lněného semene do ČR v t a deklarovaná dovozní hodnota semene							
v Kč/t za marketingový rok							
Marketing. rok	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09 ¹⁾
Množství v t	475	331	581	628	407	1 800	539
Hodnota v Kč/t	13 194	111 666	13 137	10 627	10 086	13 693	15 792

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: 2008/09 ¹⁾ dovoz lněného semene od července do září 2008

Vývoz lněného semene z ČR v t a deklarovaná vývozní hodnota semene							
v Kč/t za kalendářní rok							
Kalendářní rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ¹⁾
Množství v t	2 187	4 138	3 273	3 654	2 879	4 010	1 105
Hodnota v Kč/t	9 807	9 336	10 789	10 046	8212	8 457	16 337

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: 2008 ¹⁾ vývoz lněného semene od ledna do září

Vývoz lněného semene z ČR v t a deklarovaná vývozní hodnota semene v Kč/t za marketingový rok

Marketing. rok	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09 ¹⁾
Množství v t	2 477	4 147	3 363	3 861	4 508	1 950	255
Hodnota v Kč/t	9 325	9 334	11 006	9 416	7 698	12 682	16 806

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: 2008/09¹⁾ vývoz lněného semene od července do září 2008

Vývozy lněného semene z České republiky směřují především na trhy evropských zemí. V marketingovém roce 2006/07 bylo 1627 t lněného semene vyvezeno do Německa, 1409 t do Polska, 670 t do Itálie. Vývoz se uskutečňoval i do dalších zemí. V marketingovém roce 2007/08 bylo z celkového množství 1950 t zhruba 1040 t vyvezeno do Polska, 290 t do Německa a 227 t do Rakouska.

Dovoz lněného semene do České republiky činil od roku 2000/01 v průměru 15 % celkového vývozu.

SÓJA LUŠTINATÁ

Zlepšující se technické vybavení pro zpracování sóji u producentů krmných směsí umožňuje zpracování sójových bobů z domácí produkce. Dalším faktorem pro rozšíření ploch sóji byly dotace na nákup osiva. Jednalo se o významnou pomoc zlepšující ekonomiku pěstování, protože náklady na nákup osiva jsou významné vzhledem k tomu, že se v ČR pěstují především zahraniční odrůdy. V marketingovém roce 2004/05 činily plochy sóji v České republice 9 tis. ha a celková produkce 12,9 tis. t. Plochy mírně rostly až na 9,6 tis. ha v roce 2006/07. Zvyšoval se i průměrný hektarový výnos, který v roce 2005/06 dosáhl 2,04 t/ha a celková produkce překročila 18,8 tis. t. Snižující se cena sójových bobů z dovozu vyvolala pokles pěstelských ploch sóji v České republice na 7,5 tis. ha v marketingovém roce 2007/08. Celková produkce dosáhla 13,2 tis. t sójových bobů. I přes zvyšující se domácí produkci sójových bobů bude většinu domácí poptávky po sójových bobech, šrotech a olejích pokrývat dovoz.

Osevní a sklizňové plochy, hektarové výnosy a produkce sóji v České republice

Marketingový rok	Osev. plocha ha	Skliz. plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
1990/91		3 727	1,72	6 727
1996/97		359	1,42	511
1997/98	281	249	1,36	340
1998/99	266	261	1,25	327
1999/00	397	143	1,53	219
2000/01	1 916	1 884	1,25	2 348
2001/02	2 743	2 706	1,59	4 301
2002/03	3 002	3 002	2,13	6 391
2003/04	7 696	7 698	1,55	11 918
2004/05	9 006	9 007	1,43	12 910
2005/06	9 276	9 275	2,04	18 893
2006/07	9 641	9 640	1,85	17 847
2007/08	7 525	7 523	1,75	13 175
2008/09 ¹⁾	4 339	4 339	2,12	9 178

Pramen: ČSÚ

Poznámka: 2008/09¹⁾ odhad ČSÚ k 15. 9. 2008

Zahraniční obchod ČR se sójovými boby

Dovoz sójových bobů do v t a deklarovaná dovozní hodnota semene

v Kč/t za kalendářní rok

Kalendářní rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ¹⁾
Množství v t	10 981	18 723	22 968	44 469	35 472	34 318	25 562
Hodnota Kč/t	9 611	9 168	8 735	6 650	6 371	7 170	8 637

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: 2008 ¹⁾ dovoz sójových bobů od ledna do září

Dovoz sójových bobů do ČR v t a deklarovaná dovozní hodnota semene

v Kč/t za marketingový rok

Marketing. rok	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09 ¹⁾
Množství v t	12 369	15 669	41 865	34 098	34 066	34 477	9 571
Hodnota Kč/t	9 276	10 669	6 938	6 569	6 431	8 118	8 235

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: 2008/09 ¹⁾ dovoz od července do září 2008

Vývoz sójových bobů z ČR v t a deklarovaná vývozní hodnota semene

v Kč/t za kalendářní rok

Kalendářní rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ¹⁾
Množství v t	219	175	487	5 240	1 868	733	475
Hodnota Kč/t	10 241	11 570	10 831	7 660	6 963	8 591	10 836

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: 2008 ¹⁾ vývoz sójových bobů od ledna do září

Vývoz sojových bobů z ČR v t a deklarovaná vývozní hodnota semene

v Kč/t za marketingový rok

Marketing. rok	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09 ¹⁾
Množství v t	209	326	2 105	4 264	1 169	676	98
Hodnota Kč/t	10 256	11 836	8 077	7 474	7 095	9 787	10 845

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: 2008/09 ¹⁾ vývoz od července do září 2008

Nejvýznamnějšími obchodními partnery České republiky při dovozu sójových bobů ke zpracování byly v marketingovém roce 2006/07 Německo s 20 391 t, Nizozemsko s 6245 t a Slovensko s 2251 t. Osiva bylo nejvíce dovezeno z Rakouska 112 t, Kanady 20 t a Německa 19 t. V marketingovém roce 2007/08 byly nejvýznamnější země při dovozu Německo s 21 771 t, Polsko 6169 t, Belgie 2270 t a Slovensko 2088 t.

ZPRACOVATELSKÝ PRŮMYSL OLEJNIN

Dlouhodobě pokračující růst světové spotřeby rostlinných olejů k lidské výživě i k technickým účelům, při užití pokrutin a šrotů olejin ve výživě hospodářských zvířat, působí další globální koncentraci a intenzifikaci pěstování a zpracování olejin. Podle údajů USDA za posledních dvanáct let od marketingového roku 1997/98 do současného roku 2008/09 se světová produkce hlavních druhů olejin zvýšila o 45 % na 416 mil. t, světová spotřeba rostlinných olejů vzrostla o 78 % na 131,7 mil. t. Za stejné období se podle tohoto zdroje zvýšila globální spotřeba pokrutin a šrotů olejin o 54 % na 236,5 mil. t.

Celosvětový vývoj produkce a spotřeby olejin, rostlinných olejů a šrotů olejin

Globální ukazatele	1997/98	2000/01	2004/05	2008/09
Celková sklizňová plocha olejin (mil. ha)	177,3	188,6	210,2	216,4
Celková produkce olejin (mil. t)	286,8	313,9	381,5	416,1
Celková produkce rostlinných olejů (mil. t)	75,2	89,7	111,4	133,9
Celková spotřeba rostlinných olejů (mil. t)	73,9	88,6	107,8	131,7
Celková produkce šrotů olejin (mil. t)	153,2	174,7	206,8	239,1
Celková spotřeba šrotů olejin (mil. t)	153,4	175,3	204,9	236,5

Pramen: USDA, srpen 2008

Aktuálně (v marketingovém roce 2007/08) činil nejvyšší podíl ve spotřebě rostlinných olejů olej palmový (40 mil. t) a následně olej sójový (38 mil. t), jejichž užití představovalo dohromady zhruba dvě třetiny globální spotřeby rostlinných olejů. Roční spotřeba řepkového oleje dlouhodobě dosahuje přibližně 15 % celkové spotřeby, aktuálně cca 18 mil. t.

Vývoj světové spotřeby hlavních druhů rostlinných olejů

Ukazatel	1997/98		2000/01		2004/05		2008/09 *	
	mil. t	%	mil. t	%	mil. t	%	mil. t	%
Palmový olej	19,1	25,8	28,0	31,6	32,5	30,1	43,4	33,0
Sójový olej	22,2	30,1	26,4	29,8	31,7	29,4	38,4	29,1
Řepkový olej	11,4	15,4	13,4	15,1	15,5	14,4	19,2	14,6
Slunečnicový olej	8,3	11,2	8,2	9,3	8,5	7,9	10,7	8,1
Podzemnicový ol.	4,2	5,7	5,1	5,7	5,1	4,7	4,9	3,7
Ostatní oleje	8,7	11,8	7,5	8,5	14,5	13,5	15,1	11,5
Celkem	73,9	100,0	88,6	100,0	107,8	100,0	131,7	100,0

Pramen: USDA, srpen 2008

Poznámka: 2008/09 * odhad

V České republice po vstupu do Evropské unie znamenal volný trh pro olejniny a jejich produkty a nárůst zpracovatelských kapacit k nepotravinářskému užití rychlé změny předchozích poměrů ve zpracování a odbytu olejnatých komodit. Od výrazného nárůstu produkce řepky v ČR v marketingovém roce 2004/05, následovaném vysokými sklizněmi řepky, slunečnice a sóji ve světě, došlo k výraznému zvýšení produkce rostlinných olejů v ČR i v Evropě. V České republice se v posledních marketingových letech zpracovává odhadem zhruba 700-750 tis. t řepky a 55-75 tis. t slunečnice. Zpracování sóji již nahrazují domácí zpracovatelé dovozem sójových olejů.

Podíl domácího potravinářského užití řepkového oleje se za poslední desetiletí výrazně snížil a přiblížil se k poměru 60:40 vůči technickému užití pro produkci MEŘO a bionafty.

Výrazně se změnilы též poměry v dovozu a vývozu rostlinných olejů a tuků. Jejich vysoké dovozy ve formě surovin k dalšímu zpracování nebo již finálních výrobků nutí domácí tukové závody hledat pro větší část své produkce odbyt na zahraničních trzích. Celkovou statistickou hodnotu a saldo tohoto obchodu s olejinami a jejich produkty uvádí následující tabulka.

Statistická hodnota zahraničního obchodu ČR s olejinami a jejich produkty v mil. Kč						
Položka / Rok	2000/01		2004/05		2007/08	
	Dovoz	Vývoz	Dovoz	Vývoz	Dovoz	Vývoz
Olejiny (CN 1201-1208)	813,7	2 682,8	1 435,1	2 479,8	1 430,9	6 080,7
z toho semeno řepky	53,8	1 715,9	353,1	1 083,8	313,4	3 342,9
semeno máku	39,4	392,7	37,1	613,9	141,9	2 051,5
Rostlinné oleje (1507-1515)	1 913,1	994,8	2 262,4	653,5	2 572,4	2 166,1
z toho řepkové oleje	289,5	789,1	179,6	443,6	350,8	1 849,6
sójové oleje	639,0	21,8	564,1	78,2	695,9	21,5
palmové oleje	352,4	1,0	478,0	35,6	369,5	11,2
Margariny apod. tuky(1517)	217,4	559,6	352,1	585,1	903,1	1 309,5
Šrotы a pokrutiny olejin	3 979,3	880,0	3 831,4	658,5	4 329,3	1 119,3
z toho řepkové šrotы	31,6	787,1	56,8	593,9	161,1	1 062,5
sójové šrotы	3 922,8	30,1	3 735,2	32,6	4 124,2	26,7
Hodnota celkem	6 923,5	5 117,1	7 881,0	4 377,0	9 235,7	10 675,6
Obchodní saldo	- 1 806,3		- 3 504,0		+ 1 439,9	

Pramen: ČSÚ

Poznámka: CN celní nomenklatura, skupina položek celního sazebníku

V uplynulém marketingovém roce 2007/08 přispěly vysoké vývozy semene řepky a máku, řepkových olejů a šrotů k významným příjmům agrárního obchodu. To umožnila vyšší domácí produkce a trvalá poptávka na mezinárodním trhu olejin a jejich produktů.

U extrahovaných šrotů a pokrutin po zpracování olejin pokračuje trend vysokých dovozů sójových extrahovaných šrotů a rostoucích vývozů řepkových šrotů a pokrutin. Nově probíhají zkoušky využití slunečnicových a řepkových šrotů při spalování biomasy v teplárenských provozech.

Vývoj produkce, cen a užití rostlinných olejů a tuků v České republice znázorňují dále uvedené tabulky.

Produkce, ceny a spotřeba rostlinných olejů a tuků v ČR

Odhad produkce rostlinných olejů a tuků v České republice v tis. tun								
Výrobek / rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Rafinované rostlinné oleje	131,0 *	177,0 *	165,0 *	162,5 *	160 *	197 *	160 *	140 *
Margariny a jedlé tuky	104,8	108,9	100,7	91,4	90 *	87 *	95 *	100 *

Pramen: ČSÚ

Poznámka: * odhad MZe ČR

Podle údajů ČSÚ o průměrné spotřebě jedlých rostlinných olejů činí jejich aktuální roční spotřeba v ČR zhruba 94 000 t. Vyšší poptávka po řepkovém oleji k technickému užití a preference spotřebitelů podle ceny produktů změnilы dřívější poměry v prodeji olejů. Vyšší ceny semene řepky zvyšují ceny řepkových olejů. Podle aktuálních průzkumů trhu se snížil podíl dříve dominantního (až 70 %) řepkového oleje ve prospěch sójových, slunečnicových a směsných olejů (s podílem sójových olejů). Postupně se na trhu prosazují vedle těchto olejů a olivového oleje v menší míře i palmové, kukuřičné, arašídové, semínkové a jiné speciální oleje. Aktuálně se též snižují prodeje margarínů ve prospěch různých značek pomazánkového másla, sýrů, sýrových a tvarohových pomazánek i tradičního másla. Také u těchto výrobků kolísají prodeje podle jejich aktuálních cen.

Průměrná spotřeba jedlých rostlinných olejů a tuků (JROT) v ČR (v kg/l obyv./rok)

Rok	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
JROT	12,8	15,4	15,8	16,2	16,7	16,4	16,3	16,1	16,0	15,7	16,0
z toho JRO	6,1	8,0	8,3	8,6	9,1	8,9	9,0	9,0	8,9	8,8	9,0
<i>Máslo</i>	8,7	4,5	4,2	4,1	4,0	4,0	4,1	4,2	4,5	4,5	4,6
<i>Sádlo</i>	6,9	5,2	5,2	5,1	5,1	5,0	4,8	4,8	4,8	4,7	4,7

Pramen: ČSÚ

Průměrná spotřeba jedlých rostlinných olejů a tuků (JROT) v ČR (v kg/l obyv./rok)

Rok	2005	2006	2007 *								
JROT	16,1	16,5	16,2								
z toho JRO	9,3	9,4	9,4								
<i>Máslo</i>	4,8	4,4	4,1								
<i>Sádlo</i>	4,9	4,7	4,8								

Pramen: ČSÚ

Poznámka: 2007 * odhad ÚZEI

Ceny průmyslových výrobců

S rozšířením počtu respondentů (domácích producentů řepkových olejů) započal v srpnu roku 2000 Český statistický úřad zveřejňovat ve svých výstupech údaje o cenách průmyslových výrobců surových a rafinovaných řepkových olejů. Od září 2003 však již ceny průmyslových výrobců rafinovaných řepkových olejů z důvodu ochrany individuálních dat nezveřejňuje.

Ceny průmyslových výrobců řepkových olejů v Kč/t

Měsíc Mark. rok	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
Řepkový olej surový												
2001/02	16 613	16 830	16 930	16 930	16 930	16 930	17 313	17 313	17 313	17 213	17 147	17 147
2002/03	17 147	17 047	16 713	16 913	17 180	17 180	17 480	17 813	17 813	17 813	17 813	17 813
2003/04	17 813	18 233	18 237	18 345	18 510	18 540	18 840	18 865	19 246	19 353	19 702	19 603
2004/05	19 603	18 270	17 095	17 502	17 509	17 041	16 341	16 290	16 242	16 024	16 033	15 719
2005/06	15 860	15 653	15 531	15 597	15 633	15 806	15 918	18 077	18 082	18 212	18 307	18 339
2006/07	18 391	18 429	18 600	18 543	18 639	18 604	18 653	18 550	18 527	18 321	17 808	17 860
2007/08	18 070	18 146	18 348	19 099	20 240	21 518	21 534	23 066	23 129	23 129	23 129	23 416
Řepkový olej rafinovaný												
2001/02	21 236	21 322	21 302	21 645	21 682	21 685	21 745	23 747	23 685	24 212	23 935	23 695
2002/03	23 287	22 835	22 835	22 910	23 035	23 128	23 817	24 155	24 335	24 325	24 203	24 185
2003/04	24 300	23 969	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2004/05	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Pramen: ČSÚ

Poznámka: z důvodu ochrany individuálních dat již ČSÚ nezveřejňuje průměrné ceny rafinovaného řepkového oleje

Spotřebitelské ceny**Přehled měsíčních spotřebitelských cen v roce 2005 v Kč/kg**

Výrobek / měsíc	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Olej rostlinný	28,76	28,74	28,57	29,09	29,01	29,28	29,34	29,22	28,58	29,26	28,85	29,21
Olej slunečnicový	34,21	33,54	32,84	32,88	33,47	33,75	33,49	33,08	33,37	33,02	32,76	32,84
Olej olivový	200,87	201,94	202,69	204,77	206,99	206,82	207,95	208,43	207,01	208,89	211,80	218,25
Rostlinné máslo	66,98	66,71	67,56	67,16	66,75	66,58	67,04	67,39	67,82	67,37	67,41	68,77
Rostlin. tuk na pečení	57,62	57,64	56,25	58,60	58,81	57,60	56,79	57,08	57,45	57,04	53,50	52,13
Ztužený pokrm. tuk	44,50	44,69	43,97	44,98	45,10	44,93	44,85	45,16	44,80	44,58	43,92	42,40

Pramen: ČSÚ

Přehled měsíčních spotřebitelských cen v roce 2006 v Kč/ kg

Výrobek / měsíc	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Olej rostlinný	29,00	29,32	29,49	29,64	29,41	29,65	29,18	29,32	28,44	28,87	28,46	28,75
Olej slunečnicový	32,82	32,76	33,05	32,69	32,75	33,19	32,97	32,90	32,28	32,19	33,02	32,99
Olej olivový	230,89	248,15	254,84	262,36	268,62	273,84	274,60	275,66	276,61	279,41	279,50	270,80
Rostlinné máslo	73,21	71,03	71,05	70,61	70,23	70,17	70,53	69,34	69,58	69,26	69,70	69,42
Rostlin. tuk na pečení	54,25	54,87	54,35	50,11	54,21	54,30	54,39	54,72	51,59	52,81	50,33	50,12
Ztužený pokrm. tuk	44,08	44,21	43,46	43,46	45,86	46,07	46,28	45,89	45,47	42,86	44,35	44,73

Pramen: ČSÚ

Přehled měsíčních spotřebitelských cen v roce 2007 v Kč/ kg

Výrobek / měsíc	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Olej rostlinný	28,93	28,82	28,83	29,18	28,40	28,82	29,11	29,16	29,01	29,23	34,44	36,29
Olej slunečnicový	32,86	32,36	32,07	32,21	31,86	31,94	31,67	31,73	31,48	32,22	41,80	42,97
Olej olivový	279,12	276,43	276,95	274,04	271,45	272,24	268,54	272,83	275,32	274,74	265,41	274,69
Rostlinné máslo	69,89	69,67	69,36	70,06	68,62	68,63	69,40	68,17	68,26	68,43	75,61	77,41
Rostlin. tuk na pečení	51,29	54,49	55,29	52,84	54,01	55,21	55,23	54,91	55,44	54,86	60,04	59,49
Ztužený pokrm. tuk	45,49	45,47	45,50	45,36	45,56	44,32	42,91	42,99	42,82	42,96	45,55	52,54

Pramen: ČSÚ

Přehled měsíčních spotřebitelských cen v roce 2008 v Kč/ kg

Výrobek / měsíc	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Olej rostlinný	37,41	37,82	37,61	38,61	37,51	38,84	38,71					
Olej slunečnicový	47,08	46,24	45,48	46,00	47,46	48,29	48,76					
Olej olivový	276,39	279,08	281,20	279,87	279,00	275,30	276,30					
Rostlinné máslo	78,66	78,69	79,60	80,49	84,97	87,52	90,01					
Rostlin. tuk na pečení	63,40	63,51	64,25	64,93	68,20	70,61	69,62					
Ztužený pokrm. tuk	54,10	53,87	53,75	54,25	54,44	55,04	55,67					

Pramen: ČSÚ

Zahraniční obchod České republiky s rostlinnými oleji a tuky**Dovoz hlavních rostlinných olejů** v tunách

Název zboží	2004	2005	2006	2007	2008 (I.-VI.)
Řepkový olej	8 295,0	15 107,5	7 257,6	7 162,2	10 920,4
Slunečnicový olej	32 903,3	19 435,4	32 602,5	29 765,6	9 071,4
Sójový olej	46 330,0	40 847,6	63 737,5	28 905,1	17 905,9
Palmový olej	29 911,6	38 052,0	34 276,3	27 609,4	7 879,7
Kokosový olej	13 339,4	9 687,9	3 958,7	2 597,2	1 515,6
Lněný olej	2 389,9	1 770,3	947,0	939,4	550,8
Olivový olej	3 077,9	3 956,0	3 581,0	4 478,5	3 064,2
Ostatní oleje	2 111,4	1 664,6	4 245,2	2 182,2	843,6
Oleje celkem	138 358,5	130 521,4	150 605,8	103 639,6	51 751,6

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Dovoz hlavních rostlinných olejů					v tunách
Název zboží	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08
Řepkový olej	9 153,5	9 977,3	15 012,9	6 832,2	14 452,3
Slunečnicový olej	31 335,9	22 429,4	29 355,9	31 506,6	22 452,3
Sójový olej	62 297,7	33 958,2	58 818,1	45 638,7	31 356,5
Palmový olej	29 375,1	33 133,0	36 583,0	33 481,4	20 074,3
Kokosový olej	11 467,7	14 377,2	6 438,7	3 191,0	2 434,1
Lněný olej	889,3	2 151,9	1 381,6	913,5	846,3
Olivový olej	2 631,6	4 088,4	3 424,2	3 910,1	5 626,7
Ostatní oleje	2 471,7	2 356,6	2 937,8	3 379,7	1 692,6
Oleje celkem	149 622,5	122 472,0	153 952,2	128 853,2	98 935,1

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Vývoz hlavních rostlinných olejů					v tunách
Název zboží	2004	2005	2006	2007	2008 (I-VI)
Řepkový olej	14 325,2	58 623,1	66 107,7	83 964,9	40 768,3
Slunečnicový olej	3 095,0	1 210,2	1 451,8	6 894,7	1 921,7
Sójový olej	1 924,1	4 191,2	6 726,8	845,4	335,5
Palmový olej	1 369,0	2 119,8	315,9	554,7	214,3
Kokosový olej	16,6	62,7	92,9	301,7	181,3
Lněný olej	176,2	87,4	11,8	8,3	2,4
Olivový olej	187,9	285,6	303,6	431,2	730,6
Ostatní oleje	61,8	80,9	84,8	215,2	313,1
Oleje celkem	21 155,8	66 660,9	75 095,3	93 216,1	44 467,2

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Vývoz hlavních rostlinných olejů					v tunách
Název zboží	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08
Řepkový olej	14 663,2	24 630,4	78 424,6	72 379,3	81 438,5
Slunečnicový olej	2 632,1	2 433,0	1 429,5	1 985,9	7 341,0
Sójový olej	1 998,1	3 787,0	6 849,0	1 802,6	949,4
Palmový olej	148,1	2 592,9	791,3	567,2	482,0
Kokosový olej	15,8	39,8	35,6	195,9	373,3
Lněný olej	74,0	186,7	15,9	9,8	4,6
Olivový olej	115,2	214,3	353,4	320,9	977,8
Ostatní oleje	58,8	69,1	84,2	128,3	441,9
Oleje celkem	19 705,3	33 953,2	87 983,5	77 389,9	92 008,5

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Dovoz a vývoz margarínů					v tunách
Kalendářní rok	2004	2005	2006	2007	2008 (I-VI)
Dovoz	11 530,2	14 908,7	29 141,3	26 350,6	19 796,7
Vývoz	27 207,0	32 012,6	49 213,6	58 904,1	23 177,9

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Dovoz a vývoz margarínů					v tunách
Marketingový rok	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08
Dovoz	10 395,5	12 285,6	22 379,9	27 217,9	34 546,1
Vývoz	21 185,4	28 923,8	38 810,8	58 464,7	53 053,1

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Pokrutiny a extrahované šrotky

Odhad produkce pokrutin a extrahovaných šrotů v České republice						v tis. tun
Kalendářní rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Pokrutiny a jiné pevné odpady po extrahování rostlinných olejů	250	270	300	415	390	425

Pramen: odhad MZe ČR

Zahraniční obchod s extrahovanými šrotky a pokrutinami

Dovoz pokrutin a extrahovaných šrotů do České republiky					v tunách
Název zboží ¹⁾	2004	2005	2006	2007	2008 (I-VI)
Sójové pokrutiny	593 307,5	614 119,5	619 676,4	613 569,3	288 156,7
Řepkové pokrutiny	14 954,0	21 313,5	25 791,7	16 632,7	29 227,5
Slunečnicové pokr.	14 958,4	9 578,0	10 621,2	8 716,4	6 054,4
Lněné pokrutiny	30,7	21,0	34,5	303,2	110,7
Ostatní pokrutiny	56,6	72,4	16,0	42,7	5,8
Pokrutiny celkem	623 307,2	645 104,4	656 139,7	639 264,3	323 555,2

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ uvedené názvy odpovídají položce celního sazebníku, jedná se však o pokrutiny i extrahované šrotky

Dovoz pokrutin a extrahovaných šrotů do České republiky					v tunách
Název zboží ¹⁾	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08
Sójové pokrutiny	600 842,6	591 346,7	642 501,2	601 063,3	605 751,4
Řepkové pokrutiny	23 104,9	17 352,3	20 957,9	27 480,3	34 294,4
Slunečnicové pokr.	13 513,3	10 307,3	11 172,5	10 278,9	8 723,4
Lněné pokrutiny	30,3	31,5	10,5	154,0	284,0
Ostatní pokrutiny	170,5	42,0	63,7	2,1	46,4
Pokrutiny celkem	637 661,6	619 375,9	674 705,8	638 978,6	649 099,6

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ uvedené názvy odpovídají položce celního sazebníku, jedná se však o pokrutiny i extrahované šrotky

Vývoz pokrutin a extrahovaných šrotů z České republiky					v tunách
Název zboží ¹⁾	2004	2005	2006	2007	2008 (I-VI)
Sójové pokrutiny	4 176,5	2 756,4	2 500,6	3 243,0	2 059,6
Řepkové pokrutiny	149 463,4	283 661,7	269 390,9	264 261,8	108 026,8
Slunečnicové pokr.	14 575,4	10 086,6	11 268,9	8 156,9	6 285,0
Lněné pokrutiny	-	-	-	-	-
Ostatní pokrutiny	91,0	1,3	0,3	33,7	-
Pokrutiny celkem	168 306,3	296 506,0	283 160,7	275 695,4	116 371,4

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ uvedené názvy odpovídají položce celního sazebníku, jedná se však o pokrutiny i extrahované šrotky

Vývoz pokrutin a extrahovaných šrotů z České republiky					v tunách
Název zboží ¹⁾	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08
Sójové pokrutiny	537,0	5 112,0	2 775,3	2 809,1	3 648,1
Řepkové pokrutiny	125 915,5	212 134,3	315 841,1	239 805,7	258 438,3
Slunečnicové pokr.	28 967,3	12 226,8	9 282,9	11 961,2	8 492,2
Lněné pokrutiny	19,0	-	-	-	-
Ostatní pokrutiny	114,6	3,3	0,3	33,7	-
Pokrutiny celkem	155 553,4	229 476,4	327 899,6	254 609,8	270 578,6

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ uvedené názvy odpovídají položce celního sazebníku, jedná se však o pokrutiny i extrahované šrotky

Nepotravinářské použití olejnin

Metylestery mastných kyselin (FAME), včetně metylesteru řepkového oleje (MEŘO), které se využívají samostatně nebo ve směsi jako tzv. bionafta, patří mezi rozhodující nepotravinářské produkty získané zpracováním olejnin. Trh s nimi zaznamenal v posledních letech velmi rychlý nárůst. Jak ukazuje následující tabulka, výroba FAME vzrostla celosvětově od roku 2005 do roku 2007 více než 2,5 krát, přičemž nejdynamičtěji rostla výroba metylesterů sójového oleje v USA.

Produkce FAME v letech 2005-2007					(v mil. t)
Ukazatel / Rok	2005	2006	Index 2006/05	2007	Index 2007/06
Svět ¹⁾	3,514	6,211	1,77	9,223	1,49
EU ²⁾	3,184	4,890	1,54	5,713	1,17
USA ¹⁾	0,250	0,750	3,00	1,700	2,27
Produkční kapacity v EU	6,069	10,289	1,70	16,000	1,55

Pramen: ¹⁾ F.O. Licht's, vol. 6, No. 11

²⁾ zdroj EBB, 2005 - 2008

V Evropské unii je rozhodující surovinou pro esterifikaci rostlinných olejů řepka olejná. Po roce 2000 byla stávající zpracovatelská kapacita pro výrobu FAME rychle rozšiřována výstavbou nových, velmi výkonných jednotek až na 16 mil. t v roce 2007. V roce 2006 se výroba FAME v EU zvýšila meziročně o 54 % na 4,9 mil. t a v roce 2007 pak o dalších 17 % na 5,7 mil. t. Celkové zpracovatelské kapacity tak byly v roce 2005 využity na 52 %, v roce 2006 na 47 % a v roce 2007 pouze na cca 36 %. K největšímu nárůstu v produkci a spotřebě FAME ze zemí EU došlo v Německu. V roce 2007 se tam spotřebovalo 3,320 mil. t FAME, z toho 1,420 mil. t jako směsný komponent motorové nafty a 1,900 mil. t jako čisté palivo vznětových motorů. Vedle toho se v motorech konstrukčně přizpůsobených využilo dalších 840 tis. t standardizovaného řepkového oleje. V souhrnu to znamenalo dosažení více než 10 procentního podílu na německém trhu s motorovou naftou.

V České republice klesla v roce 2006 výroba MEŘO na 84 % roku 2005 a tento trend pokračoval i v roce 2007, ve kterém činil meziroční pokles 26 % na 81,8 tis. t. Při této produkci činil vývoz 53,5 tis. t, což bylo pouze 48 % vývozu roku 2006. Vedle toho bylo z ČR vyvezeno téměř 84 tis. t řepkového oleje. S přihlédnutím k dovozu FAME, počátečním a konečným zásobám se jako čisté palivo využilo zhruba 2,5 tis. t MEŘO a zbytek byl uplatněn jako směsný komponent do motorové nafty.

Povinné uplatňování minimálního množství biopaliv v pohonných hmotách stanovuje zákon č. 180/2007 Sb., kterým se mění zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší. Pro MEŘO (FAME) povinnost ve výši 2 % objemových z celkového množství motorové nafty začala platit od 1. 9. 2007 i pro rok 2008. Od 1. 1. 2009 se má podíl zvýšit na 4,5 % objemových. V roce 2007 činilo v ČR využití výrobních kapacit pro MEŘO pouze 24 %. Další závody se budují, přičemž dochází k uzavírání nebo likvidaci neefektivních nebo zadlužených provozů.

V následující tabulce jsou uvedeny údaje o produkci MEŘO a směsné motorové nafty, tzv. bionafty s minimálně 30 % hmotnostními MEŘO (SMN 30) v České republice v letech 2001 – 2007.

Bilance výroby a užití MEŘO ¹⁾ a SMN 30 ²⁾ v ČR v letech 2001 – 2007

Položka / rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Výroba MEŘO (t)	71 012	104 438	113 476	85 144	126 894 ⁵⁾	110 152 ⁵⁾	81 806
Dovoz MEŘO (t)	2 862	46	56	3 120	7 811 ⁵⁾	22 973 ⁵⁾	8 338 ⁵⁾
Vývoz MEŘO (t)	3 273	31 380	43 492	41 636	131 536 ⁵⁾	110 926 ⁵⁾	53 572 ⁵⁾
Výroba SMN 30 (tis. l)	258 801 ⁴⁾	267 976 ⁴⁾	256 745 ⁴⁾	170 924	11 617	45 100 ⁴⁾	-
Užití dotovaného MEŘO (t)	39 566 ³⁾	73 058 ³⁾	69 984 ³⁾	46 628 ³⁾	3 169 ³⁾	9 367	-
Užití MEŘO bez dotací (t)	-	-	-	-	-	9 896	2 578
Užití dotované SMN30 (tis. l)	145 037	267 808	256 539	170 924	11 617	34 338	-
Výrobní kapacity MEŘO (t)		156 500			204 900		339 900 ⁶⁾

Poznámky: ¹⁾ kód položky MEŘO: 3824909970

²⁾ kód položky SMN 30: 3824909980

³⁾ Pramen: SZIF Praha

⁴⁾ zahrnuje vývoz SMN 30

⁵⁾ Pramen: ČSÚ, MPO – Eng (MPO) 6-12

⁶⁾ od 1.7.2007 – využití 330 dní za rok v třísměnném provozu

V členění podle marketingových roků činila tuzemská výroba MEŘO cca 87 500 t v roce 2004/05, 126 700 t v roce 2005/06, 82 520 t v roce 2006/07 a 85 893 t v marketingovém roce 2007/08.

Na základě usnesení vlády č. 1080 ze dne 20. září 2006 a usnesení vlády č. 164 ze dne 25. února 2008 probíhá v ČR uplatňování biopaliv s obsahem bioložky do 5 obj.% v dopravě bez dotací ze strany státu.

V průběhu roku 2009 bude zahájeno uplatňování vysokoprocentních a čistých biopaliv dle Víceletého programu podpory dalšího uplatnění biopaliv v dopravě, který byl schválen vládou 25. února 2008 v usnesení č. 164. Program je v současnosti u Evropské komise k technické notifikaci. Monoalkylestery vyšších mastných kyselin, mezi které patří též MEŘO, budou využívány jednak v čisté podobě a jednak ve směsi s naftou o koncentraci nejméně 31 % objemových. Takováto biopaliva by měla být finančně podporována úlevou na spotřební dani z minerálních olejů dle novelizovaného zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních.

Podle údajů F.O.Licht bylo v roce 2007 celosvětově spotřebováno zhruba 7,63 % produkce sójového, řepkového a palmového oleje k produkci biopaliv. V druhé polovině roku 2007 došlo především v důsledku masivních nákupů agrárních komodit ze strany spekulativního kapitálu v období nižší globální nabídky k enormnímu růstu světových cen zemědělské produkce. Dopad produkce biopaliv na bilanci a cenový vývoj na trzích s olejinami a zrninami se stal okamžitě závažným tématem. Vysoký nárůst cen zemědělské a potravinářské produkce těžce dolehl na obyvatele chudších zemí světa, závislých na jejich dovozu.

Environmentální dopady strategie rozvoje biopaliv, zvláště týkajících se snížení skleníkových plynů, se proto intenzivně projednávají. Záměrem je zajištění certifikace udržitelnosti biopaliv s vytvořením norem, stanovujících udržitelnou výrobu biopalivových surovin. V budoucích postupech budou zejména dominovat cíle, zaměřené na celkové úspory skleníkových plynů, nebo alespoň na minimální procento jejich úspor – v návrhu EU je zatím 35 % – a to pomocí využívání biopaliv. To by mělo být začleněno do kvotačního systému a dosaženo pomocí daňových úlev.